БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 223 (19.599). • 1986 йил 2 октябрь, пайшанба • Баҳоси 3 тийин.

КПСС Марказий Комитетида

КПСС Марказий Комитети 1986 йил 25 сентябрда «Ўртоқ М. С. Горбачевнинг Краснодар ва Ставрополь ўлкаларига қилган сафари якунлари тўғрисида» қарор қабул қилди. Қарорда 1986 йил 17—19 сентябрь кунлари Краснодар ва Ставрополь ўлкалари партия активлари ва меҳнаткашлари билан бўлиб ўтган учрашувларда айтилган қоидалар ва хулосаларнинг принципиал аҳамияти таъкидланади. Ана шу учрашувларда қайта қуришнинг реал манзараси тасвирлаб берилди, унинг дастлабки якунлари ва натижалари чиқарилди, қайта қуришни собитқадамлик ва изчиллик билан амалга ошириш вазифалари белгиланди. Баён қилинган хулосалар XXVII съезднинг қайта қуришнинг революцион, кенг қамровли хусусиятлари ҳақидаги йўл-йўриқларини ривожлантиради, уларни ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларига — экономика, социал муносабатлар, сиёсий устқурма, маънавий турмуш, партиявий давлат ва хўжалик ишларига татбиқ этишда конкретлаштиради. Қайта қуриш бир марталик иш эмас, дарҳол бажариладиган иш эмас, балки муайян тарихий давр доирасида давом этадиган жараён эканлиги ҳақидаги кўрсатма партия фаолияти учун муҳим роль ўйнайди.

Қайта қуриш, деб таъкидланади қарорда, социалистик тузумимизнинг ички резервлари ва имкониятларини сафарбар этишнинг асосий воситаси, КПСС XXVII съезди йўлини ҳаётда амалга оширишнинг сўзсиз шартидир. Партия қайта қуриш жараёнини йўналтириб ва ташкил этиб, халқ оммасининг жонли ижодига, уларнинг амалга оширилаётган ўзгартишлардан чуқур манфаатдорлигига асосланади. Меҳнаткашлар кечаги ютуқлар билан кифояланиб қолишни, камчиликлар, салбий ҳодисалар билан муроса қилишни хоҳламайдилар. Жамият ҳаётида фан-техника тараққиёти ютуқларидан фойдаланиш юзасидан амалга оширилаётган катта чора-тадбирлар, бошқарувни ислоҳ қилиш, муҳим социал проблемалар томон бурилиш, янги маънавий муҳитни вужудга келтириш билан боғлиқ бўлган жиддий ўзгаришлар юз бермоқда.

Шу билан бирга КПСС XXVII съезди, Марказий Комитет июнь Пленумининг кўрсатмалари янгиланиш йўли етарли жўшқинлик билан амалга оширилмаяпти. Умуман жамият ўзгаришлар қилишга қатъий аҳд қилган бўлса-да, қайта қуриш жараёни мураккаб, зиддиятлар билан, нотекис давом этмоқда, турли социал-психологик ва ташкилий ғовларга тўқнаш келмоқда, ўзининг худбинлик манфаатларини кўзлаб умри тугаган тартиблар ва имтиёзларни сақлаб қолишга уринаётган кимсаларнинг қаршилигига дуч келмоқда. Бошқарув аппарати ишида бюрократчасига талқин, интизомсизлик ва масъулиятсизлик қайта қуриш йўлида тўсиқ бўлмоқда.

КПСС Марказий Комитети таъкидладики, янгиликнинг эскилик билан кураши давомида танқид ва ўз-ўзини танқид, жамият ҳаётининг ҳамма соҳаларини демократиялаш асосидаги ошкоралик шароитидагина, ҳар бир меҳнат коллективида, партия ташкилотида, ҳар бир областда, республикада, тармоқда, умуман партия ва жамиятда ҳар бир киши ўзини мамлакат хўжайини деб ҳис этадиган, умумий иш учун ўз масъулиятини чуқур англайдиган, ўзининг гражданлик позициясини намоён қиладиган шароит яратилгандагина қайта қуриш таъминланади. Коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг партия, давлат, жамоат ташкилотларининг, планлаштириш ва хўжаликни бошқариш органларининг, меҳнат коллективларининг диққат-эътибори ўн иккинчи беш йиллик вазифаларининг ҳал этилишига қаратилиши лозим. Мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш ишида ўн иккинчи беш йиллик ғоят муҳим роль ўйнайди.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар, район партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига ҳар бир меҳнат коллективида, раҳбарлик ва бошқарувнинг ҳамма даражаларида қайта қуришнинг боришини пухта таҳлил этиш, унинг кўламини ошириш, ҳар бир соҳада иш яхшиланиш сари ўзгаришига, кишилар ўзларини дадил ҳис этиб, ғайрат билан ҳаракат қилишларига эришиш топширилди. Ошкораликни, демократизмнинг ҳамма формаларини бутун чоралар билан кенгайтириш, қуйидан бўладиган контролни кучайтириш, коммунистларни ҳам, регион, тармоқ, корхона меҳнаткашларини ҳам ташвишга солаётган долзарб масалаларни йиғилишларда, матбуот саҳифаларида кўтариб чиқиш керак.

Партия органлари ўзларининг ташкилотчилик, сиёсий ва идеологик фаолиятларининг бутун услуби билан қайта қуришда жамиятга намуна кўрсатишлари, камчиликларни тузатишга қаратилган, қимматли таклифлар ва тажрибаларни ўз ичига олгап, меҳнат коллективларининг, социалистик тузумимизнинг имкониятларини очиб берадиган ҳамма нарсани рағбатлантиришлари керак. КПСС Марказий Комитети бу ишда маҳаллий партия органларига, бошланғич партия ташкилотларига алоҳида ўрин ажратилишини, сиёсий йўлни реал ҳаёт билан боғлашда, партия директивларини тўла-тўкис амалга оширишда уларнинг зиммасига жуда катта иш тушишини кўрсатиб турибди.

Қайта қуришни ҳам қуйидан, ҳам юқоридан олиб бориш зарур. Бошқарув органлари фаолияти халқ оммаси ташаббускорлигини ривожлантиришга ёрдам бермоғи лозим. Бироқ Марказий Комитет ва ҳукуматнинг шу соҳадаги муҳим сиёсий қарорлари кўпинча министрликлар ва идораларнинг сусткашлигига дуч келмоқда, улар эски одатларни базўр тарк этмоқдалар, ҳуқуқларни корхоналар ва бирлашмаларга топширишга шошилмаяптилар, жойларга жуда кўп фармойишлар юбориб, конкрет топшириқлар ва вазифаларни белгиланган муддатда ҳал этмай, ўзларини актив иш олиб бораётган қилиб кўрсатмоқдалар. Министрликлар ва идоралар фаолияти хўжалик юритишнинг янги шароитларини яратишга, раҳбарликнинг иқтисодий методларини ишлаб чиқиш ва кенг қўлланишга, меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга фаол жалб этишга бўйсундирилган бўлиши лозим.

КПСС Марказий Комитети марказий органларнинг қарорларини бажариш жойларда навбатига қараб кейинга суриб қўйиладиган эски яроқсиз практикага чек қўйиш зарурлигини уқтириб, бундай хавфли йўлга ўтувчи раҳбарлар шахсан партиявий жавобгарликка тортилишини огоҳлантирди.

Партия, совет, жамоат ташкилотларига, хўжалик органларига, газета ва журналлар, телевидение, радио редакцияларига кишиларнинг ижодий активлигини бутун чоралар билан ривожлантириш, камчиликларни танқид қилиш даражасини пасайтирмаслик, ишнинг бўшлигига айбдор бўлган конкрет кишиларни четлаб ўтмаслик, янги, илғор нарсаларни қатъий қўллаб-қувватлаш, қайта қуриш вазифасини чуқурроқ ўрганиш, унинг ижодий жиҳатларини тўлароқ кўрсатиб бериш таклиф қилинди.

Қарорда КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг Кубань ва Ставрополдаги учрашувлари ҳамда суҳбатлари совет кишиларининг СССР ташқи сиёсати масалаларига — тинчлик сиёсатига зўр қизиқиш билан қараётганликларини, кенг халқ оммаси бу сиёсатни тўла қўллаб-қувватлаётганлигини ишончли тарзда намойиш қилганлиги таъкидланади.

Бу учрашувлар партия ва халқ бирлигининг буюк кучини, уларнинг меҳнат кишиси, коммунизм идеаллари манфаатлари йўлида социалистик жамиятимизни янада қудратли ва жозибали қилишга аҳду-паймонларини такрор-такрор кўрсатди.

ЯНГИЧАСИГА ФИКРЛАШ ВА ИШЛАШНИ ЎРГАТАЙЛИК

Ижтимоий фанлар кафедралари мудирларининг Бутуниттифоқ кенгаши

Ижтимоий тараққиёт суръатлари, мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш кўп жиҳатдан халқнинг ғоявий-сиёсий етуклигига боғлиқ. Марксизм-ленинизм назарияси билан қуролланган, уни амалда қўллашни биладиган, янгича фикрлаш ва ишлаш қобилиятига эга бўлган мутахассисларни тайёрлашда олий ўқув юртлари муҳим роль ўйнайди. Бу ўқув юртлари фаолиятининг аниқ йўл-йўриқлари замонамизнинг чинакам революцион характери билан белгиланган.

1 октябрь куни Москвада, Катта Кремль саройида очилган Бутуниттифоқ кенгашининг қатнашчилари КПСС XXVII съезди қарорлари асосида ижтимоий фанлар кафедраларининг вазифаларини муҳокама қилмоқдалар.

М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. В. Талызин, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добринин, М. В. Зимянин, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, А. Н. Яковлев, И. В. Капитонов ўртоқларни кенгаш аҳли қарсаклар билан кутиб олди.

Кенгаш ишида СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари, КПСС Марказий Комитетининг бўлим мудирлари, иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг, ўлка ва область партия комитетларининг секретарлари ҳамда фан ва ўқув юртлари бўлимларининг мудирлари, олимлар, бир қанча министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари, мамлакат етакчи олий ўқув юртларининг ректорлари ва партия ташкилотларининг секретарлари қатнашмоқдалар.

Кенгашни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев очди. Унинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан бўлиниб турди.

(Давоми иккинчи бетда).

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

Ҳурматли ўртоқлар!

Аввало мен сизларни партия Марказий Комитети номидан самимий табриклаб, кенгашингизга муваффақиятлар тилайман. Биз бу кенгашга катта аҳамият бермоқдамиз.

Давр турмушнинг барча соҳаларида ташаббускорлик, ижодкорликни тақозо этмоқда. Бу давр ўзининг янгилиги ва миқёслари жиҳатидан мисли кўрилмаган вазифаларни олға сурдики, улар ғоят қисқа тарихий муддатларда ҳал этилиши лозим.

Марказий Комитет **жадаллаштиришга, қайта қуришга, совет жамиятининг сифат жиҳатидан янги ҳолатига эришишга қаратилган йўлни ғоявий-назарий фаолиятни активлаштирмай, ривожланаётган социализм ижтимоий муносабатларини такомиллаштириш борасидаги амалий тадбирларни илмий жиҳатдан пухта таъминламай туриб рўёбга чиқаришни тасаввур этиб бўлмайди,** деган қатъий ишончга асосланади.

Бир вақтлар Маркс ва Энгельс пролетариат баррикадаларда ўз ғалабасини курашиб қўлга киритгунга қадар у ўзининг бир қанча интеллектуал ғалабалари ҳукмронлиги бошланганлиги тўғрисида дарак беради, деб ёзган эдилар.

Биз ҳозирги даврга татбиқан шуни айта оламизки, биз жамиятимизнинг сифат жиҳатидан янги ҳолатига эришгунимизга қадар катта-катта интеллектуал ғалабаларга эришишимиз, назария соҳасида, ҳаётдаги янги ҳодисалар ва жараёнларни ижодий идрок этишда анча олға силжишимиз керак.

Назария фақат истиқболдаги социал ва сиёсий йўналиш учунгина зарур бўлиб қолмай, у бизнинг олға томон қўядиган деярли ҳар бир қадамимиз учун ҳам зарурдир. Қандай бўлмасин, бирорта ҳам йирик амалий масала идрок этилмаса ва назарий жиҳатдан асосланмаса, уни ҳал этиб бўлмайди. Назарий фаолиятнинг ўзи социалистик ва коммунистик қурилишнинг энг муҳим ҳаракатланувчи кучларидан бири, қайта қуришнинг ғоят муҳим воситаси бўлиб қолмоқда.

Назарий тафаккур аввало социализм ҳозирги босқичи хусусиятларини, унинг 2000 йилгача ва ундан кейинги даврда сифат жиҳатдан янги ҳолатга эришиши айрим босқичларини тўлароқ ва чуқурроқ кўрсатиб бериши керак. Бу тафаккур умуман ҳозирги дунёнинг илмий-объектив манзарасини чизиб бериши лозим.

Буларнинг ҳаммаси оддий масалалар эмас. Шулардан фақат бирини олиб кўрайлик. Инсонни ҳар томонлама камол топтириш бизнинг идеалимиз бўлиб, у одамларнинг ортиб бораётган моддий ва маънавий талаб эҳтиёжлари тобора тўлиқроқ қондирилишини назарда тутади. Бунда моддий тараққиёт интеллектуал ва маънавий бойликлар билан қўшиб олиб борилиши муҳимдир.

Биз тажрибадан шуни биламизки, инсон ва жамиятдаги маънавий, ахлоқий негизлар қашшоқлашиб қолган тақдирда истеъмолчилик кайфиятлари, молпарастлик муқаррар кучаяди, ички дунё қашшоқлашиб боради. Кўриб турибмизки, эҳтиёжларни ошириш қонуни бир хилда ва автомат тарзда таъсир қилмайди. Бунда проблема бор, бўлганда ҳам жуда катта проблемадир. Зотан уни инсон ҳаёти ва уни камол топтиришнинг барча омиллари билан ўзаро боғлиқ ҳолда ҳал этиш лозим.

Авж олаётган қайта қуриш ижтимоий фанлар бутун системасига ғоят масъулиятли социал вазифани юклайди. Ишлаб чиқарувчи кучлар ва ишлаб чиқариш муносабатлари диалектикаси, социалистик мулк, кооперация, халқнинг ўзини-ўзи бошқаруви ва демократияси, ижтимоий онгни ривожлантириш, салбий ҳолатларнинг сабаблари ва уларни бартараф этиш йўллари тўғрисидаги ва бошқа кўпгина нарсалар ҳақидаги бизнинг тасаввурларимиз ҳозирги турмуш материали асосида бойитилишга муҳтождир.

Партия ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантириш, илғор технологияларни қўллаш, ишлаб чиқариш муносабатларини сифат жиҳатдан такомиллаштириш, хўжалик юритиш ва бошқариш формаларини ўзгартириш йўлидаги курашимизга иқтисод фанининг тобора кўпроқ ҳисса қўшишига умид боғламоқда.

Бусиз жадаллаштиришнинг асосий омил — инсон омилини «ишга солиш»нинг иложи йўқ.

Хуллас, КПСС Марказий Комитети назарий фронтни активлаштиришни ғоят муҳим вазифа деб билади. Бу стратегиямизнинг ажралмас таркибий қисми, кечиктириб бўлмайдиган ва объектив социал эҳтиёждир. Бу йўлда кўп нарсадан воз кечиш, кўп нарсани эса янгидан бошлаш керак.

Мен нимани назарда тутяпман?

XXVII съезднинг программавий ҳужжатларида, КПСС Марказий Комитетининг «Коммунист» журнали тўғрисида» яқинда қабул қилган қарорида жамиятшуносликни қайта қуриш зарурлиги ҳақида гапирилади. Жамиятшуносликнинг проблемавий йўналишлари, бундай ишнинг конкрет йўллари ва методлари белгиланди. Сизлар бу ерда ана шу масалаларни муҳокама қиласизлар.

Мен ўзимнинг шу хусусдаги фикримни айтиб ўтмоқчи эдим. Аввало гап жамиятшуносликнинг умуман фан ичидаги, шунингдек анча кенгроқ — ижтимоий ва умумбашарий миқёсдаги роли ва аҳамияти ўзгарганлиги тўғрисида бориши керак, деб ўйлайман. Жамиятда содир бўлаётган сифат жиҳатдан чуқур, айтиш мумкинки, революцион ўзгаришлар биргина жамиятшуносликни шунчаки қайта қуришни эмас, балки унга нисбатан бошқа фанларнинг, шу жумладан умуман жамиятнинг муносабатида ҳам бир қанча муҳим силжишларни тақозо этади.

Равшанки, турмушимизни қайта қуриш, уни янгилаш давомида ғояларнинг, психологик йўл-йўриқларнинг, тафаккур ва хулқ-атвор услубларининг ҳамиша ҳам ошкора бўлмаган, аммо муросасиз ўткир кураши боради. Эскилик курашсиз таслим бўлмайди, у ҳаётнинг жўшқин маромига ҳар хил пуч ҳийла-найранглар билан мослашишнинг янги формаларини топади. Бунинг устига «жадаллаштириш», «қайта қуриш» деган тушунчаларнинг ўзини ҳам баъзида уларнинг янгилиги ва революцион моҳиятини пучга чиқаришга уриниб, умрини яшаб бўлган ақидалар ва қолиплар доирасига тиқишга ҳаракат қилмоқдалар.

Лекин ҳозирги жараёнларни эски қоидаларга мослаштириб бўлмайди. Ҳозирги турмуш диалектикасини ифода этувчи янги хулосаларни ишлаб чиқиш керак ва буни ижодий муҳитдагина қилиш мумкин. Ҳақиқатни излашга турли нуқтаи назарларни қиёслаш, мунозара ва муҳокама қилиш, бир қолипдаги эски тушунчалардан воз кечиш йўлидан бориш лозим.

Шу боисдан биз янги ғояларни олға суришда дадиллик, ташаббускорлик зарурлиги тўғрисида алоҳида куч билан қатъий гапирмоқдамиз. Шу боисдан ҳозир партия «ҳақиқат пайти» тўғрисидаги, ҳаётда ҳам, фанда ҳам ҳақиқатни қарор топтириш тўғрисидаги масалани шу қадар ўткир қилиб қўймоқда. Партия уни ўрганиши ҳамда унинг муаммоларини ҳал этишнинг тўғри ва самарали йўлларини топиши керак. «Инсон бахти учун йўл» излашни истовчиларнинг биринчи вазифаси, — деб таъкидлаган эди Ленин, — ўз миясларини ўзлари айнитмасдан ҳақиқатда бор нарсани дадил ва очиқдан-очиқ эътироф қилишдан иборат».

Ҳаммамиз эгаллаб олишимиз лозим бўлган янгича тафаккур, — диалектик тафаккурдир, диалектика эса К. Маркс ёзганидек, «Ҳеч нарсага бўйин эгмайди ҳамда ўз моҳиятига кўра танқидий ва революцион диалектикадир». Марксизм ҳам «тўла-тўкис ва ҳеч сўзсиз» шундай фазилатга эгадир.

Ҳозир жамиятшунослар олдида ҳаёт талабларидан узоқлашганликни бартараф этиш вазифаси турибди. Жамиятшуносликнинг бутун жабҳасини амалиёт томон қатъиян буриш биз учун ниҳоятда зарурдир. Партия съездимиз масалани мана шундай ўртага қўйди. Кенгашингизнинг иши ҳам айни мана шу йўналишда ўтишига аминман.

Фақат шуни таъкидламоқчиманки, назария билан практиканинг алоқасини мустаҳкамлаш шунчаки бир умумий даъват эмас, бу — жамиятшуносликни қайта қуриш калити, олимлар, ўқитувчиларнинг иш принципидир.

Яна бир нарса ҳақида: практика — билиш асоси ва ҳақиқат мезонидир. Биз буни аллақачон ўзлаштириб олганмиз, сизлар студентларни мана шунга ўқитмоқдасиз. Лекин назария билан практиканинг алоқаси диалектик алоқа эканлигига ҳамиша ҳам тушуниб етиладими? Назарий вазифаларни амалий вазифалардан ажратиб бўлмайди. Лекин назарияни шунчаки фактларни қайд этиш билан ҳам алмаштириш мумкин эмас. Назария практикадан илдам бориши, ҳодисаларни кенгроқ қамраб олиб, чуқурроқ назар ташлаши, «давр яширган нарсаларни» кўра билиши керак.

Фан, назария одатдаги ҳаракат усуллари «иш бермай қолган», аввалги тажриба ва амалий ақл-идрок энди керакли маслаҳатни бера олмайдиган, принципиал янги ечимлар, ностандарт ҳаракатлар зарур бўлган жойда ва пайтда бебаҳодир.

Фан ёшларни мустақил, ижодий фикр юритадиган қилиб камол топтириш, тарбиялаш, шундай қобилиятни сингдириш зарур бўлган жойда ва шунинг учун керакдир.

Рўй-рост ва очиқ-ойдин айтаманки, ижтимоий фанларни ўқитишнинг ҳозирча ташкил этилиши ва унинг мавжуд формалари, методлари биз догматизм, схоластика деб атаётган нарсага кўп жиҳатдан имкон бермоқда. Ҳаётда учрайдиган ҳар қандай ҳодисаларга яроқли бўлган йўл-йўриқларни ҳаммага маълум ҳақиқатдан излашга мойиллик юзакичиликдан, тафаккурнинг ижодий ишлашига эмас, балки умумий қоидаларни ўйламасдан ёд олишга умид боғлашдан юзага келади.

Маълумки, Ленин ўйлаб иш қилишни ёд олишга, қироатхонликка қарши қўйган эди. Ижтимоий фанларни ўқитишда эса кўпинча худди мана шу нарса етишмаяпти.

(Давоми иккинчи бетда).

Кремлда учрашув

КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев 30 сентябрь куни ПХР партия-давлат делегациясига бошчилик қилиб, МХР, КХДР ва ХХРга боргандан кейин Москвада қисқа муддат тўхтаган ПБИП Марказий Комитетининг биринчи секретари, ПХР Давлат Кенгашининг Раиси В. Ярузельский билан учрашди.

М. С. Горбачев билан В. Ярузельский суҳбати самимийлик ва тўла ҳамжиҳатлик муҳитида ўтди.

В. Ярузельский шу куни Москвадан Ватанига жўнаб кетди. (ТАСС).

ТЕРИМ ИЛҒОРЛАРИГА БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети 1986 йил сентябрь ойининг учинчи ўн кунлигида давлатга пахта сотиш юзасидан областлар, районлар, совхозлар ва колхозлар ўртасидаги социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари қуйидагиларда қолдирилди:

(Давоми иккинчи бетда).

Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизлар ташкилотларининг регионал семинари

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида учрашув

1 октябрь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизлар ташкилотлари регионал семинари қатнашчилари билан учрашув бўлди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан семинар қатнашчиларини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев қизғин қутлади.

Учрашувда Ўзбекистон меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг АҚШ Президенти Р. Рейган билан Рейкьявик шаҳрида 11—12 октябрь кунлари бўладиган учрашуви ҳақидаги хабарни чуқур мамнуният билан қабул қилганликлари таъкидлаб ўтилди.

Ўзбекистон жамоатчилиги очилаётган семинарни тинчлик тарафдорлари ҳаракатини кенгайтиришга, ёш авлоднинг бахтли келажаги учун курашга Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизлари ҳиссасини оширишга қодир бўлган муҳим воқеа деб баҳоламоқда. Семинар Ер юзи халқлари ҳаётидаги жуда мураккаб ва масъулиятли даврда ўтмоқда. Жаҳон оммавий қирғин қуролларига тўлиб-тошиб кетган ҳозирги кунда янги уруш инсоният учун чинакам ҳалокатга айланиб кетиши мумкин. Шу боисдан ҳам Совет Иттифоқи қурол-яроғларни кўпайтиришни тўхтатиш, ядро хавфини камайтириш ва оқибат-натижада бу хавфни бартараф этишни ўз ташқи сиёсатининг биринчи галдаги вазифаси деб билади. Бир йилдан бери Совет Иттифоқи ўз ихтиёри билан ядро қуроли синовларини тўхтатиб қўйиш тўғрисидаги қарорига амал қилиб келмоқда. Ядро асрида инсониятнинг келажагини қадрлайдиган барча кишилар СССРнинг энг муҳим тинчлик ташаббусини қизғин қўллаб-қувватламоқдалар.

Учрашувда КПСС XXVII съезди халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини яратишни ёқлаб чиққанлиги таъкидлаб ўтилди. Осиё ва Тинч океани ҳавзасидек жуда катта регионадаги вазиятни нормаллаштирмай туриб, бундай системани яратиш мумкин эмас. Бу регионда миллиардлаб одамлар яшамоқда ва мураккаб проблемаларни ҳал этаётган ўнлаб давлатлар бор. Аммо бу проблемалар орасида энг асосийси атом уруши хавфининг олдини олишдир. Осиё — Тинч океан регионида халқаро хавфсизликни ва тинч ҳамкорликни таъминлаш программаси Совет Иттифоқи томонидан илгари сурилганди.

Семинар қатнашчилари мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш стратегиясини ишлаб чиққан партия XXVII съезди қарорларини амалга ошириш борасида ҳозирги кунда республика меҳнаткашлари қандай ишлаётганликлари билан таништирилди. Республикада содир бўлган революцион ўзгартишларда хотин-қизларнинг улуши катта эканлиги учрашувда таъкидлаб ўтилди. Ўзбекистон хотин-қизларининг турмушнинг барча жабҳаларидаги хизматлари кенг кўламда эътироф этилди, улар мамлакатнинг халқаро алоқаларини ривожлантиришда, тинчлик учун курашда актив қатнашмоқдалар.

Учрашувда Совет хотин-қизлар комитетининг раиси В. В. Терешкова, Монголия Тинчликни ҳимоя қилиш комитети раисининг ўринбосари С. Удвал, Ҳиндистон парламент ишлари давлат министри Ш. Дикшит, Умумафғон хотин-қизлар кенгашининг аъзоси, АХДП Марказий Комитети бўлим мудирининг ўринбосари Жамила Палваша сўзга чиқдилар.

Учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, Ўзбекистон ССР Олий Совет Президиуми ва Министрлар Советининг масъул ходимлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

СУРАТДА: Тошкент аэропортида Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизлар ташкилотлари регионал семинари қатнашчиларини кутиб олиш.

Б. Юсупов ва А. Кошкин фотоси (ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ МЕҲМОНЛАРНИ ҚУТЛАМОҚДА

1 октябрь куни эрта тонгда Ўзбекистон пойтахти Осиё ва Тинч океани ҳавзаси мамлакатлари хотин-қизлар ташкилотлари регионал семинари қатнашчиларини шод-ҳуррамлик билан кутиб олди. Шаҳар меҳнаткашлари вакиллари аэропортда азиз меҳмонларни самимий табриклаб, нон-туз билан кутиб олдилар.

Сўнгра халқаро хотин-қизлар ҳаракатининг активлари В. И. Ленин номли майдон томон йўл олдилар. Жаҳон пролетариати доҳийси, Коммунистик партия ва Совет давлатининг асосчиси ҳайкали пойига янги очилган гуллар қўйилди. Меҳмонлар Номаълум солдат қабрига ҳам гулчамбар қўйдилар.

Семинар қатнашчилари В. И. Ленин Марказий музейи Тошкент филиалини бориб кўрдилар, республика пойтахтининг диққатга сазовор жойларини ва янги қурилиш районларини кўздан кечирдилар.

(ЎзТАГ).

ЯНГИЧАСИГА ФИКРЛАШ ВА ИШЛАШНИ ЎРГАТАЙЛИК

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

(Боши биринчи бетда).

Мантиққа зид манзара вужудга келиб қолди: ҳозирги илмий билишдаги энг мароқли ва қизиқарли бўлган инсон ҳамда жамият, уларнинг ривожланиш қонунлари, зиддиятлари, синфлар кураши, янги дунё қурилиши, инсониятнинг идеалга интилиши, маънавий изланишлар ва ҳафсаланинг пир бўлиши, ҳақиқатга эришиш ва меҳнат бунёдкорлигининг қаҳрамонлиги **кўпинча лекцияларда, қолаверса дарсликларда ҳам қандайдир зерикарли, сийқа, юзаки бир нарсага айлантириб қўйилмоқда.**

Шундай қилиб тирик мавжудот, марксизм-ленинизм эмоционал интелектуаллигининг бутун жозибадорлиги йўқ қилинади. Марксизм-ленинизм меҳнат аҳлининг бутун донишмандлиги ва қайғу аламини, ғоят катта тажрибасини, уларнинг энг яхши келажак тўғрисидаги орзу-умидларини ўз ичига олган инсоният ҳаяжонли тафаккурининг чўққиси ва мужассам йиғиндисидир.

Партия янгича тафаккур юритиб ишлашга даъват этган бугунги кунда **маориф ва тарбия жараёнини кўп жиҳатдан ва янгича қуриш зарур.**

Аввало гап ижодий ёндашув тўғрисида, ижтимоий фанларни ўқитиш догматик методлари ва методикаларини тубдан ўзгартириш ҳақида бормоқда. Азиз ўртоқлар, программаларни қайта тузиш, янги лекцияларни қайтадан тайёрлаш, дарсликларни янгилаш керак.

Хуллас, яна ўша диалектикага, унинг бирон-бир предмет ёки ҳодисанинг моҳиятини кўрсатиб бериш, тафаккур ва билимларни зиддиятлар орқали ривожлантириш методига мурожаат этиш лозим. Шу принципни олий ўқув юртларининг ижтимоий фанларни ўқитиш программалари ва методикаларига асос қилиб олиш керак, ана шу программалар ва методикалардан жонли ҳаёт руҳи уфуриб туриши лозим. Бу принцип семинар машғулотларида асосий принцип бўлиб қолиши керак, бу машғулотларда мустақил фикрлаш, илмий баҳс юрита билиш маҳоратини кўпроқ сингдириш зарур. Маълумки, илмий баҳсда ҳақиқат юзага келади. Ёшларни ўқитиш ва тарбиялашнинг ҳақиқатан ҳам ижодий жараёнида монолог эмас, балки диалог зарур элементдир.

Бизга ёшларнинг марксча-ленинча эътиқоди чуқур ўй-фикр, изланишлар ва қувончли кашфиётларнинг, истасангиз, ҳеч бўлмаганда ўзлари учун кашфиётларнинг ҳам натижаси бўлиши керак. Фақат шундагина эътиқодлар ички эҳтиёжга, шахсан англаб етилган, машаққат билан эришилган, бинобарин, яшаш ва меҳнат қилишга ёрдам берувчи ҳақиқатан ҳам мустаҳкам эътиқодга айланади.

Бизнинг давримизда, бурилиш даврида илмий дунёқарашни шакллантиришда ижтимоий фанларни ўқитишнинг аҳамияти тўғрисидаги масала бутун борлигича намоён бўлмоқда. Хўш, бунда янги проблемалар, вазифалар борми? Ўйлайманки бор.

Инсониятнинг илмий ва техникавий қудрати ошганлиги, жаҳоншумул проблемалар кескинлашганлиги, империалистларнинг милитаризм ва агрессия сиёсати оқибатида Ер юзида инсоният цивилизацияси ва ҳаётнинг ўзи мавжудлигига хавфхатарнинг кучайганлиги — мана шуларнинг ҳаммаси янгича дунёқараш проблемаларини ўртага қўймоқда ва эскиларини қайтадан идрок этиш мажбуриятини юкламоқда.

Ҳозирги мураккаб, зиддиятли, аммо бир-бирига боғлиқ дунёда тўғри йўл топа билиш маҳорати — табиат инъоми эмас. Бундай маҳорат йўл-йўлакай, махсус фанларни ўзлаштириш билан бирга ҳам пайдо бўлмайди. Бўлғуси мутахассисларни шундай маҳоратга ўқитиб ўргатиш керак. Чунки дунёқараш—дунё тўғрисидаги умумий маълумотларнинг йиғиндисидангина иборат эмас. Бу айни вақтда англаб олинган синфий манфаатлар ва идеаллар, ҳуқуқий ва маънавий нормалар, социал афзалликлар ва гуманистик бойликлар — хуллас инсоннинг ҳаётда танлаб оладиган хулқ-атвор йўлини, унинг жамиятга ҳамда ўзига нисбатан масъулиятли муносабатини белгилаб берадиган барча нарсалар ҳамдир.

Жамиятшунослик совет кишиси шахсининг маънавий асосларини, унинг актив гражданлик позициясини шакллантириш, унинг хатти-ҳаракатларини белгилаб беришдек асосий вазифани сира ҳам назардан қочирмаслиги керак.

Фан-техника тараққиёти инсониятнинг техникавий қудратини беқиёс орттириб юборди. Ҳозир шу қудратнинг бир зарраси инженерга, конструкторга, олимга ишониб топширилмоқда. Вазият тақозо этганида у шу қудратни қандай ишлатади, тўғри йўл танлай оладими?

Бу масалаларнинг масаласидир. Бу нарса, шубҳасиз, мутахассисларнинг дунёқараш йўналишига, бинобарин, ўртоқлар, сизлар қилаётган ишга жуда кўп даражада боғлиқ бўлади.

Мутахассислар тайёрлашда ижтимоий фан муаллимлари зиммасига нақадар катта масъулият тушади!

Бўлажак инженерлар ва агрономлар, врачлар ва ўқитувчилар ҳозирги замон фани юксак ютуқлари даражасидаги билимларини, профессионал билимдонликларини ғоявий эътиқод, сиёсий етуклик, юксак ахлоқийлик, социал активлик билан қай йўсинда боғлай олишлари сизларнинг студентлар билан таълим-тарбия ишларингизга кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади.

Азиз ўртоқлар!

Давримиз юксак, ҳатто айтишим мумкинки, қаттиқ талаблар қўйибгина қолмай истеъдодларни очиш, қобилиятли ва талантли одамлардан фойдаланиш учун ҳақиқатда ҳам мислсиз имконият беради.

Ҳамма ерда ишни шундай йўлга қўйиш керакки, изланувчан, ижодкор, қайта қуриш ишларида пешқадам бўлиб бораётган кишилар енгил нафас оладиган бўлсинлар, самарали ишласинлар ва яхши яшасинлар. Бу гап ишлаб чиқаришга ҳам, илмфанга ҳам, санъатга ҳам, ижтимоий ҳаёт фаолиятининг ҳамма соҳаларига ҳам таааллуқлидир.

Фан-техника тараққиётининг шитобли боришида интеллектуал, илмий потенциал жамиятнинг табиатан энг муҳим битмас-туганмас ресурсига айланмоқда. Жадаллаштириш тарихий вазифаларини ҳал этиш ана шу потенциалдан тўғри, оқилона ва самарали фойдаланишга кўп жиҳатдан боғлиқ. **Олий мактаб фани** мана шу потенциални сафарбар этишда жуда катта роль ўйнамоғи керак.

Илмий даражалари ва унвонлари бўлган барча олимларнинг ярмига яқини олий таълим системасида банд. Лекин, улар илмий-техникавий ва социал тараққиётга замон талабларига мувофиқ ҳисса қўшаётганмиканлар? Очиғини айтсак, қўшмаяптилар! Олий мактаб фани жамиятдан ҳамон катта қарздор бўлиб қолмоқда.

Ижтимоий, табиёт ва техника фанлари вакилларининг ҳамкорлигини мустаҳкамламасдан жамиятимиз социал-иқтисодий тараққиётининг комплекс, катта кўламли ва узоқ муддатли программаларини ҳал этиб бўлмаслигини сизларга эслатиб қўймоқчиман. Ҳаддан зиёд, ниҳоятда тор миқёсда ихтисосланиш, билимнинг бошқа соҳаларидаги ютуқларни назар-писанд этмаслик, ҳозирги вақтда илм-фан, шу жумладан жамиятшуносликнинг тараққиёти учун ҳам жиддий тўғаноққа айланмоқда. Экономикада бўлгани сингари фан ва таълим соҳасида маҳкамачилик ғовларини, чунончи олий мактаб, академия фани ва тармоқ фани ўртасидагина эмас, шу билан бирга олий таълим доирасининг ўзида ҳам ўнлаб «департаментлар» орқали қўйилувчи ғовларни қатъиян бузиб ташламоқ керак.

Мана шу ва бошқа барча масалаларни аввало, иш манфаатларини кўзлаб дадил ўртага қўйиш ва ҳал қилиш керак. Ўшанда жамиятшуносликни қайта қуриш ишлари ҳам жўнашиб кетади. Ўшанда ижтимоий фанлар ҳаёт талабларига, практикага яқинроқ бўлиб қолади. Ўшанда жамиятшуносликни ўқитиш яна ҳам самарали бўлиб қолади.

Марказий Комитет сизларга ишонади, сизларнинг осон бўлмаган ва жамиятга керакли ишингизда муваффақиятлар тилайди. Лекин замон талаблари даражасида бўлиш учун қайта қуриш, қайта қурганда ҳам асосли қайта қуриш керак.

Бугунги кунда олдимизда турган катта кўламдаги ниҳоятда мураккаб масалаларга зўр ишонч билан қараймиз: биз шуларнинг ҳаммасини қилишимиз керак, биз буларни қилмаслигимиз мумкин эмас, биз буларни, албатта, амалга оширамиз!

(Боши биринчи бетда).

Сўнгра КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари **Е. К. Лигачев** доклад қилди. У ўртоқ М. С. Горбачевнинг ҳозиргина янграган нутқи партиянинг идеология иши учун, кенгашнинг бундан буёнги бориши учун жуда катта аҳамиятга эга бўлишини таъкидлади. Бу нутқда партиянинг халқни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашга, марксизм-ленинизм соҳасидаги илмий-тадқиқотларни кенгайтириш ва чуқурлаштиришга оид кўрсатмалари ривожлантириб берилди.

Марказий Комитетнинг 1985 йил апрель Пленумидан кейинги бутун фаолияти аслида идеологиянинг турмуш билан чамбарчас алоқасини, сўз билан ишнинг бирлигини қатъият билан қарор топтиришни билдиради, деди сўзини давом эттириб Е. К. Лигачев. Ўтмишда шу принципдан чекинишга йўл қўйилди. Бу эса экономиканинг фаолиятида салбий ҳодисаларга олиб келди, социал соҳани ривожлантиришга ҳалақит берди, маънавий муҳитни ёмонлаштирди, кадрлар сиёсатида жиддий нуқсонларни келтириб чиқарди. Партиянинг хизмати шундан иборатки, у мамлакат тараққиётида туб бурилиш қилиш зарурлигини ўз вақтида тушуниб олди. 1985 йилнинг апрелига келиб партиянинг раҳбар ўзаги бўлмиш Марказий Комитетда экономикадаги, жамиятдаги вазиятни тўғри баҳолаган ва тараққиётимизни жадаллаштириш ғоясини илгари сурган кучлар етилди, бу ғоя КПСС XXVII съездида ҳар томонлама ва чуқур ишлаб чиқилди.

КПСС Марказий Комитети жадаллаштириш концепциясини ўртага ташлаганидан кейин ўтган қисқа вақт ичида бутун партия шу концепцияни амалга ошириш соҳасида анчагина иш қилди. Аввало марказда ҳам, жойларда ҳам партия, давлат, хўжалик ва жамоат ташкилотларига раҳбарликни мустаҳкамлаш юзасидан кескин чора-тадбирлар кўрилди. Шу тариқа XXVII съезд қарорларини, қайта қуриш йўлини рўёбга чиқариш учун кадрлар соҳасида мустаҳкам шарт-шароит яратилиб, халқ хўжалигини фан, техника ва технологиянинг энг янги ютуқларини кенг ўзлаштириш асосида техникавий жиҳатдан чуқур реконструкция қилиш программаси ишлаб чиқилди. Жузъий эмас, балки чинакам тўла хўжалик ҳисоби, коллектив пудратини татбиқ этиш, корхона ва бирлашмаларни ўз харажатларини ўзи қоплашга ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказишга қаратилган қатъий йўл тутилди. Ишлаб чиқариш тармоқларида иш ҳақи системасини қайта қуриш кўзда тутилди. Шу тариқа халқ хўжалигинигина эмас, айни вақтда халқнинг социалистик ўз-ўзини бошқаришини, жамият турмушининг ҳал қилувчи соҳасида — экономика соҳасида демократик негизларни ривожлантиришда катта қадамлар қўйилди.

Хўжалик юритишнинг пировард натижаларидан иқтисодий манфаатдорлик соҳаси кенгаймоқда, бу манфаатдорлик бирлашма ва корхоналарнигина эмас, шу билан бирга территорияларни: шаҳарлар, областлар, республикаларни ҳам қамраб олмоқда. Шу тариқа пландан ташқари маҳсулотдан ва тежаб қолинган ресурслардан маҳаллий эҳтиёжлар учун фойдаланиш йўлидаги ҳар қандай интилишлар «маҳаллийчилик» кўриниши деб баҳоланадиган пайтлар ўтмишда қолиб кетди. Ҳозир социализмнинг «Ҳар кимдан — қобилиятига яраша, ҳар кимга—меҳнатига яраша» деган принципи территориал даражада ҳам қарор топмоқда, деб айтиш мумкин бўлур эди.

Ўтган вақт ичида халқ хўжалигининг ўзаро боғлиқ тармоқлари комплексларини бошқариш структураси тубдан ўзгартирилди. Маҳаллий органларнинг, аввало халқ депутатлари Советларининг иқтисодий ва социал масалаларни комплекс ҳал этишдаги, аҳоли эҳтиёжларини қондиришдаги ваколатлари анча кенгайтирилди ва масъулияти оширилди. Ўтган йилларда социал-маданий соҳа: халқ маорифи, фан, соғлиқни сақлаш, маданиятнинг моддий базаси турмуш эҳтиёжларидан анча орқада қолди. Ҳозирги беш йилликда бу соҳада социалистик тузумга муносиб тараққиётни таъминлаш вазифаси қўйилди. Партия меҳнаткашларнинг ялпи мадади билан ичкиликбозлик ва алкоголизм сингари оғир социал иллатга қарши оғизда эмас, балки реал кураш бошлади. Вино-арақ маҳсулотини ишлаб чиқариш ҳам, истеъмол қилиш ҳам кескин қисқартирилди. Айрим жойларда кўриниб қолаётган гиёвандлик йўлига тўсиқ қўйиш мақсадида қатъий чоралар ҳам кўрилмоқда. Партия билан давлат, бутун совет халқи меҳнатсиз даромадлар олишга қарши бошлаган муросасиз кураш ҳам совет жамиятининг иқтисодий ва маънавий негизларини мустаҳкамлашга кўмаклашади.

Докладда идеология ишининг моддий базасини мустаҳкамлаш учун кўрилган чора-тадбирлар алоҳида таъкидлаб ўтилди. Ватанимизнинг телекўрсатув ва радиоэшиттириш, полиграфия саноати техника воситаларини янгилаш планлари ишлаб чиқилди, шу беш йилликдаёқ рўзғор видиотехникасини ишлаб чиқаришни тез кўпайтириш учун кучли турткн берилди, мамлакатда ишлаб чиқарилаётган кино-фото материаллар ва магнитли асбобларнинг сифатини тубдан яхшилаш программаси белгиланди.

Бизнинг халқаро майдондаги ҳаракатларимиз янада жўшқин, ташаббускор, энг муҳими эса янада анча конкрет тус олди. Биз ядро портлатишларини тўхтатиб туришни эълон қилишга ва унинг муддатини узайтиришга, ядро қуроли синовларининг ўтказилиши устидан халқаро контрол ўрнатишга дадил қарор бердик. Бу тадбирлар ҳаракатларимиз самарадорлигини кескин оширди, янги иттифоқчиларни бизнинг тарафимизга жалб этди, бутун дунёда мамлакатимизнинг обрў-эътиборини оширди. Ташқи иқтисодий алоқаларни планлаштириш ва бошқариш практикасига туб ўзгартишлар киритилмоқда.

Марказий Комитет халқ билан ҳақиқат тилида гаплашишни ўзи учун қатъий қоида қилиб олиб, қайта қуришнинг катта чигалликларини яширмаяпти. Экономикада ҳам, сиёсатда ҳам, идеология ишида ҳам шундай чигалликлар бор. Ҳозир совет жамияти қилаётган туб бурилиш ўз моҳияти жиҳатидан революцион характерга эгадир. Бу бурилишни амалга ошириш учун вақт ва ресурслар керак, партия билан халқ жуда катта куч-ғайрат сарфлаши керак, ҳар бир совет кишисининг гражданларча мардлиги ва етуклиги керак. Энг муҳими қайта қуришни ҳар ким ўзидан бошлаши, партиянинг даъватига амалий иш билан, меҳнатда юксак натижалар билан жавоб беришдан иборат.

Баъзан: баъзи муаммоларни ҳал этишга нега бир неча марталаб киришилмоқда? — деган саволни бермоқдалар, деди сўзини давом эттириб Е. К. Лигачев. Бу саволга қандай жавоб қайтариш мумкин? Биз ҳеч ким юриб ўтмаган йўллардан боряпмиз, ўз характери жиҳатидан объектив ва субъектив бир қанча қийинчиликларни бартараф этяпмиз. В. И. Ленин бундай таълим берган эди: «Ҳали биз бошлаган ишни кўп марталаб охирига етказишимизга, қайтадан қилишимизга, қайтадан бошлашимизга тўғри келади. Ишлаб чиқарувчи кучларни ва маданиятни ривожлантириш соҳасидаги ҳар бир муваффақиятли қадамимиз ва юқори поғонага кўтарилишимиз совет системамизни камолотга етказиш ва қайтадан ишлаш билан бирга бориши керак». (44-том, 256-бет). Биз турғунликка, ривожланишимизни орқага тортаётган инерция кучларига дуч келганимизда ҳам «кўп марталаб охирига етказишимизга, қайтадан қуришимизга, қайтадан бошлашимизга» тўғри келиши ҳам мутлақо равшан. Лениннинг бу кўрсатмасидан биз учун келиб чиқадиган хулоса битта: етилган масалалардан бўйин товламаслик, уларни ҳал этиш учун қайта-қайта киришиш, бошланган иш охирига етказилишига эришиш керак. Партиямиз худди шундай иш тутмоқда.

Яхлит революцион таълимот бўлмиш марксизм-ленинизм совет жамиятида рўй бераётган ўзгаришларнинг метин ғоявий негизидир. Бу таълимотнинг зўр ўзгартувчилик кучи унинг доимий янгиланиш қобилияти, ўзи очган ижтимоий тараққиёт қонунларининг илмий объективлиги замирида яширинган. Марксизм-ленинизм бизни ишончли метод билан, табиат ва жамиятни билишнинг, тафаккурнинг бенуқсон ишлайдиган қуроли билан қуроллантиради. Бизнинг партиямиз, унинг назариётчи кадрлари янги жамият қурилиши назарияси ва практикаси проблемаларини ишлаб чиқишда жуда кўп хизмат қилганлар. КПСС XXVII съезди материалистик диалектика методини ҳозирги воқеликни анализ қилишга татбиқ этишнинг ажойиб намунасини кўрсатди. Съезд эскирган, умрини яшаб бўлган ҳамма нарсаларга, ҳар қандай сохта назарий лаш-лушларга ва сафсатабозликка, ҳатто илмий либос кийдирилган ҳар қандай ҳурофотларга нисбатан революцион танқидийлик, муросасизликни намойиш этди. Айни вақтда у ўзи кўриб чиққан вазифаларни кенг миқёсда, дадил ҳал этиш йўлларини ишлаб чиқди, бир қанча, айтиш мумкинки, марксизм-ленинизм назарияси учун классик проблемаларга янгича ёндашувларни кашф этди. У ўз моҳияти жиҳатидан принципиал янги назарий-сиёсий хулосаларни ўртага ташлади.

Съезд коммунистик формациянинг қарор топиши тўғрисидаги таълимотни ривожлантирди, социализмни такомиллаштириш қонуниятларини тушунишда бизни олға силжитди, бу жараёндаги объектив шароитлар билан субъектив, инсон омили диалектикасидаги янгиликни аниқлади. Съезддан кейинги бизнинг ишлаб чиқарувчи кучлар билан ишлаб чиқариш муносабатларининг ўзаро таъсири тўғрисидаги, бу соҳада амал қилувчи ноантагонистик зиддиятларни ўз вақтида аниқлаш ва ҳал этиш методлари ҳақидаги тасаввурларимиз кенгайди ва мазмун жиҳатидан бойиди. Социал соҳанинг роли ошиб бориши тўғрисида, демократияни кенгайтириш ва ижтимоий турмушнинг ҳамма соҳаларини демократиялаштиришни кенгайтириш, халқнинг социалистик ўз-ўзини бошқаришни ривожлантириш йўллари, сиёсий ва идеологик муассасаларни активлаштириш ҳақида стратегик аҳамиятга эга бўлган хулосалар чиқарилди. Турмуш ва социалистик жамиятни ривожлантириш нормаси, партиянинг иш услуби ва методлари бўлмиш танқид ва ўз-ўзини танқиднинг, ошкораликнинг аҳамияти, омма билан алоқани мустаҳкамлаш вазифалари чуқур очиб берилди. Ҳозирги дунёдаги ишларнинг аҳволи ҳар томонлама таҳлил этилганлиги ижтимоий тафаккурнинг катта ютуғи бўлди. Съезд ядро — космос асрида янги сиёсий тафаккур зарурлигини асослаб берди, икки система мусобақасининг ва жаҳон ҳамжамияти ўзаро боғлиқлиги кучайиб бораётганлигининг диалектикасини кўрсатиб берди, халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини вужудга келтириш программасини ишлаб чиқди, ҳозирги замоннинг энг ўткир масаласига — уруш ва тинчлик масаласига равшан жавоб берди.

XXVII съезднинг энг муҳим хулосалари мамлакатимиз социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришнинг яхлит концепциясида умумлаштирилган, бу концепция партиянинг тарихан узоқ давом этадиган даврдаги фаолияти истиқболларини белгилайди. Унда аслида жамиятимиз ҳаёт фаолиятининг ҳамма соҳаларини чуқур назарий ишлаб чиқиш натижалари мужассамлаштирилган. Жонли практикани идрок этишда марксизм-ленинизм назариясининг роли нақадар активроқ бўлса, социализмни такомиллаштириш шу қадар муваффақиятлироқ боришини съезд таъкидлади. Шу муносабат билан жамиятшунослик тадқиқотларининг сифатини ошириш вазифаси катта аҳамият касб этади.

Ўртоқлар, деди сўнгра Е. К. Лигачев, Марказий Комитетнинг Сиёсий докладида бизнинг фалсафа, иқтисод, бутун жамиятшунослик фанимиз турмуш талабларидан бирмунча йироқда эканлиги тўғрисида чиқарилган хулосага бугунги кенгашимиз алоҳида масъулият билан ёндашиши лозим, десам шу фикрга қўшилаверинглар.

Бу хулоса фалсафада ҳам, сиёсий иқтисодда ҳам, тарих фанларида ҳам эришилган ютуқларни инкор қилишни билдирмаслиги ўз-ўзидан равшан. Шундай бўлсада, умуман ижтимоий фанлардаги ишларнинг аҳволи ҳозирча замон талабларига асло жавоб бермайди. Афсуски, бу фанларда юзакичилик, ҳаммага маълум бўлган ҳақиқатларни зерикарли тарзда такрорлайвериш, янгиликдан чўчиш, догматизм кенг оммалашган. Илмий коллективларда кўпинча гуруҳбозлик, бир-бирини ўзаро кўкларга кўтариш ва мақтанчоқлик авж олмоқда, илм-фандаги ўз ўрнини танқидий баҳолаш қобилиятидан маҳрум бўлиб қолинган. Қайта қуриш жараёнини уларда баъзан даъватлардан, сиёсий дабдабабозликнинг навбатдаги жазавасидан иборат қилиб қўйишга уринмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг секретари ижтимоий фанлардаги камчиликлар ҳақида гапириб, фалсафадаги ишларнинг аҳволига катта эътибор берди. Баъзи олимларнинг уринишлари билан бу буюк фан ҳозир бу дунёдан жуда олислашиб кетган, деса бўлади, деди у. Бизда кенг ижтимоий фикр-мулоҳазаларга сабаб бўладиган, одамларга тушунарли ва мароқли фалсафий асарлар жуда кам. Фан-техника революцияси проблемаларининг кенг комплексига бағишланган сермазмун асарлар оз. Социология тадқиқотлари назарияси ва практикаси замон талабларидан анча орқада қолмоқда. Илмий коммунизм назариясини ривожлантириш ишининг аҳволи ҳам бундан яхши эмас. Бу фандан ўз табиатига кўра ҳаёт нафаси сезилиб туриши, кураш эҳтироси қулф уриши керак, бу фан ўз ғоялари билан коммунизм қурилишининг энг илғор позицияларини ёритиб бериши

(Давоми учинчи бетда).

М. С. ГОРБАЧЕВ МАҚОЛАЛАРИ ТЎПЛАМИ ЯПОНИЯДА БОСИЛИБ ЧИҚДИ

ТОКИО. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев нутқлари ва мақолалари тўплами Токиодаги «Кокусай бунка сюппанся» нашриётида япон тилида босиб чиқарилди. Тўпламга КПСС Марказий Комитетининг партия XXVII съездига Сиёсий доклади, совет раҳбарининг меҳнаткашлар билан учрашувларда, партия ва давлат органларининг мажлисларида сўзлаган нутқлари, чет эл оммавий ахборот органлари вакиллари билан қилган суҳбатлари, бошқа материаллар киритилган. Китоб М. С. Горбачевнинг япон китобхонларига мурожаатномаси билан бошланади.

Япония жамоатчилиги СССРда амалга оширилаётган социал ва иқтисодий қайта қуришни эътибор бериб кузатиб, ана шу муҳим жараён билан яқиндан танишишга интилмоқда, деди нашриёт бош редактори Мацухико Кагияма ТАСС мухбирига. Китобхонларимиз СССР тинчликсевар ташқи сиёсатининг энг асосий қоидалари баён этилган кўпгина ҳужжатларни илк бор она тилида ўқиш имконига ҳам эга бўладилар. СССР шу асрнинг охиригача ялпи қирғин қуролини батамом тугатишдан иборат улуғвор программани олға сурди. М. С. Горбачевнинг Владивостокда сўзлаган нутқи таржимаси алоҳида эътибор билан кутиб олинади. Бу нутқда СССРнинг Осиё — Тинч океани регионида, шу жумладан, мамлакатимизга нисбатан ҳам олиб бораётган сиёсати мужассам ҳолда баён этиб берилган.

Мазкур тўплам, деб давом қилди бош редактор, СССР билан Япония ўртасида жиддий ижобий силжишлар намоён бўлаётган муҳим бир даврда нашр этилди. Бизнинг мамлакатларимиз социал-иқтисодий системалари жиҳатидан турличадир, аммо бу ҳол қўшниларнинг ҳаёти тўғрисида ҳикоя қилувчи ҳаққоний ахборотнинг аҳамиятини яна ҳам кўпроқ оширади. Биз М. С. Горбачев нутқлари ва мақолалари тўплами ҳозирги мураккаб халқаро вазиятда Совет Иттифоқи билан Япония халқлари ўртасида ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашга муҳим ҳисса қўшишига аминмиз, деб таъкидлади пировардида М. Кагияма.

(ТАСС).

ТЕРИМ ИЛҒОРЛАРИГА БАЙРОҚЛАР

(Боши биринчи бетда).

Фарғона области. Бу область пахта тайёрлаш планини 44,29 процент, шу жумладан, машина терими планини 21,94 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 26,15 процент ўсишини таъминлаган.

Фарғона областининг қўриқ Ёзёвон райони. Бу район пахта тайёрлаш планини 39,75 процент, шу жумладан, машина терими планини 21,56 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 25,19 процент ўсишини таъминлаган.

Наманган область Чортоқ районидаги «Москва» колхози. Бу колхоз пахта тайёрлаш планини 49,51 процент бажарган ва ингичка толали пахтани ҳам қўшиб ҳисоблаганда ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 37,57 процент ўсишини таъминлаган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари қўйидагиларга берилди:

Қорақалпоғистон АССР. Автоном республика пахта тайёрлаш планини 32,57 процент, шу жумладан, машина терими планини 21,40 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 24,42 процент ўсишини таъминлаган.

Қорақалпоғистон АССР Чимбой райони. Бу район пахта тайёрлаш планини 42,98 процент, шу жумладан, машина терими планини 42,88 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 34,36 процент ўсишини таъминлаган.

Хоразм область Гурлан райони. Бу район пахта тайёрлаш планини 51,01 процент, шу жумладан, машина терими планини 16,65 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 33,66 процент ўсишини таъминлаган.

Сурхондарё область Ленин йўли райони. Бу район пахта тайёрлаш планини 27,47 процент, шу жумладан, машина терими планини 35,41 процент бажарган ва ингичка толали пахтани ҳам қўшиб ҳисоблаганда пахта тайёрлашнинг 31,09 процент ўсишини таъминлаган.

Қорақалпоғистон АССР Кегайли районидаги «Халқобод» совхози. Бу совхоз пахта тайёрлаш планини 57,03 процент, шу жумладан, машина терими планини 54,12 процент қилиб бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 48,11 процент ўсишини таъминлаган.

Жиззах область Зарбдор районидаги қўриқ «Тараққиёт» совхози. Бу совхоз пахта тайёрлаш планини 67,25 процент, шу жумладан, машина терими планини 87,56 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 66,67 процент ўсишини таъминлаган.

Сурхондарё область Ленин йўли районидаги Будённий номли совхоз. Бу совхоз пахта тайёрлаш планини 33,33 процент, шу жумладан, машина терими планини 44,33 процент қилиб бажарган ва ўн кунликда ингичка толали пахтани ҳам қўшиб ҳисоблаганда пахта тайёрлашнинг 37,63 процент ўсишини таъминлаган.

Тошкент область Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз. Бу колхоз пахта тайёрлаш планини 50,77 процент, шу жумладан, машина терими планини 70,18 процент бажарган ва ўн кунликда пахта тайёрлашнинг 50,77 процент ўсишини таъминлаган.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ: ҲИСОБОТ ВА САЙЛОВЛАР

ҚАЙТА ҚУРИШ АКТИВРОҚ ОЛИБ БОРИЛСИН

Коммунист А. Юмангулов раҳбарлигидаги комплекс бригада район алоқа узеллари биноларининг каркасларини аввалгидан икки баравар тезроқ тиклай бошлади. Ишларни жадаллаштириш — ишга партиявий, ижодий ёндашиш натижасидир. Бригадир бўлғуси каркасларнинг устун ва ригелларини тайёрлаш ва йиғишни такомиллаштириш йўлини таклиф этди. Бу нарса барча операцияларни бажаришни анча енгиллаштирди. Вақт билан бирга ёғоч-тахта материаллари ҳам тежалди, конструкцияларнинг сифати ортди. «Узбексвязстрой» бирлашмаси Тошкент область ремонт-қурилиш бошқармасининг бошланғич партия ташкилоти ҳисобот-сайлов йиғилишида шу гап таъкидланди.

Сўзга чиққанлар бошланғич партия ташкилотининг коммунистлари қайта қуришга актив киришганликларини, келажакни олдиндан кўраётганликларини ва четдан ёрдам келишини кутиб ўтирмай иш қилаётганликларини уқтириб ўтдилар. Партия йиғилишларининг бирида лак-бўёқ маҳсулотлари етишмаслиги масаласи кўтариб чиқилди. Пардозлаш ишлари чўзилиб кетди ва бу нарса АТС ускуналари монтажига тўғаноқ бўлди. Коммунистлар ремонт-қурилиш бошқармасининг раҳбарларига: эмал бўёқни ўзимиз тайёрласак бўлмайдими? — деган савол билан мурожаат қилдилар. Бир қарашда уни амалга ошириб бўлмасди. Лекин бу фикр республика Госпланида қўллаб-қувватланди, зарур фондлар ҳам ажратилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ихтисослашган цех қурилишига руҳсат берди ва бундай цех бунёд этилди. Цех лойиҳага кўра бир йилда 40 тонна эмал бўёқ, таг бўёқ тайёрлайди. Шу йилнинг ўзидаёқ 30 тоннага яқин керакли бинокорлик материаллари ишлаб чиқарилади. Ремонт-қурилиш бошқармасида вентиляция системалари фасон қисмларини ва сантехника тайёрлайдиган механика участкаси ҳам мавжуд кучлар билан барпо этилди.

— Муайян муваффақиятларга эришдик, — деди партия ҳисобот-сайлов йиғилишида участка мастери В. Камшилов. — Лекин камчиликлардан кўз юмиб кетишга ҳаққимиз йўқ. Ҳолбуки, ишимизда камчиликлар йўқ эмас. Шу йилнинг саккиз ойи мобайнида қурилиш-пудрат ишлари плани 106 процент бажарилган бўлса, товар бинокорлик маҳсулотларини ишлаб чиқариш, меҳнат унумдорлигини ўстириш топшириқларини бажаришда қолоқлик бор. Омборда кучли сувоқ агрегатлари бўлсада кичик механизациялаш воситалари ва бошқа мосламалар суст жорий этилмоқда.

Йиғилишда сўзга чиққан коммунистлар М. Мусаев, Д. Казакова, О. Мелконян партия ташкилоти сафларини ўстиришга кам эътибор берилганлигини айтдилар. Коллективда партия аъзолари атиги 4 процентни ташкил этади, халқ контролёрлари эса амалий фаолият кўрсатмадилар. Бригада пудрати суст жорий этилмоқда, битказилмаган қурилишлар ҳажми ҳамон катта.

Қабул қилинган қарорда қўйилган вазифалар сўзсиз бажарилишига, бошланган қайта қуриш ишларида коммунистларнинг роли ва масъулиятини оширишга эътибор берилди. Келгуси йил планлари аниқлаб олинди.

Йиғилишда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИНИНГ АХБОРОТ ХИЗМАТИ

Ягона ахборот-диспетчерлик хизмати мамлакат агросаноат комплексининг бутун бепоён хўжалигидаги ишларнинг аҳволини хабар қилиб ва умумлаштириб туриши керак. Унинг ёрдамида хўжаликлардан, район агросаноат бирлашмаларидан, область ва республика агросаноат комитетларидан партия ва ҳукумат органларига, агросаноат комплекси раҳбарлик аппаратига, халқ контроли комитетларига ва газеталарнинг редакцияларига оператив ахборот тушиб туради. Бу ахборот қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришидаги вазиятни тез баҳолаш, ўз вақтида қарор қабул қилиш, агросаноат комплексининг турли поғоналаридаги ҳаракатларни мувофиқлаштириб туриш имконини беради.

1 октябрь куни Тошкентда ўз ишини бошлаган икки кунлик кенгаш СССР Давлат агросаноат комитети системасидаги ягона ахборот-диспетчерлик хизматини ривожлантириш масалаларига бағишланди. Ахборот-диспетчерлик хизматининг структурасини такомиллаштириш маълумотларини олиш ва узатишнинг самарали методларини қидиришда, илмий-методик материалларни ҳамда ЭҲМни кенг қўлланишга оид тавсияларни ишлаб чиқишда СССР Давлат агросаноат комитети, Закавказье, Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон Давлат агросаноат комитетлари марказий аппаратининг етакчи мутахассислари, СССР Марказий статистика бошқармаси ва Алоқа министрлигининг вакиллари қатнашмоқдалар.

Ўзбекистон пойтахти шу учрашув ўтказиладиган жой қилиб танланиши тасодифий ҳол эмас. Республикада агросаноат комитети ташкил этилган дастлабки кунлардан бошлаб ахборот-диспетчерлик хизматини барпо этиш ва ривожлантиришга катта эътибор берилди. Масалан, селектор кенгашлари практикадан мустаҳкам ўрин олди, шундай кенгашлар ёрдамида узоқ вақт кетадиган ва қимматга тушадиган командировкаларсиз катта ва кичик масалалар оператив ҳал қилинмоқда. Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг ахборот-ҳисоблаш республика давлат маркази негизида барпо этилган ахборот-диспетчерлик хизмати бутун агросаноат комплексини ахборот билан таъминлаш соҳасида катта ҳажмдаги ишларни бажармоқда. Шу туфайли ҳисобот тузиш соҳасидаги ишларни бажариш учун кетадиган вақт ва маблағ кескин қисқарди, интенсив технология тезроқ жорий этилмоқда.

(ЎзТАГ).

ЯНГИЧАСИГА ФИКРЛАШ ВА ИШЛАШНИ ЎРГАТАЙЛИК

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

лозим. Бунинг ўрнига мазкур фанда ҳам кўпинча ўша фикр нўноқлигини, гражданларча мардлик йўқлигини (бундай мардликсиз ҳақиқий олим бўлиш мумкин эмас), совет жамияти тараққиётининг ўткир проблемаларини ўрганишга киришишни хоҳламасликни кўриш мумкин.

Партия тарихий тадқиқотларининг ҳозирги ҳолати жиддий ташвиш туғдирмоқда. Кўпгина тарихий воқеалардаги шахслар кўрсатилмаслиги, унинг саҳифалари вақти-вақти билан қайтадан кўчирилаётганлиги бу фандаги ишларнинг аҳволига салбий таъсир ўтказмоқда. Ленин партиясининг, шу партия атоқли арбобларининг, энг олижаноб идеаллар учун курашга ҳаётини бағишлаган миллион-миллион коммунистларнинг тарихи баъзан қуруқ схемага айлантириб қўйилмоқда, тарихга оид кўпгина китоб ва мақолалар ширали тил билан ёзилмаяпти, кенг китобхонлар оммасига етиб бормаяпти. Билимнинг шу тармоғини ривожлантириш учун масъул бўлган муассаса ва ташкилотлар, аввало Марксизм-ленинизм институти бу соҳада тўпланиб қолган проблемаларни тушуниб етиши ва уларни ҳал этиш йўлларини топиши лозим.

Келгусида қилинадиган ишлар кўп, деб таъкидлади Е. К. Лигачев. Бу ишнинг муваффақияти учун жамиятшунослар коллективларида, таъбир жоиз бўлса, юксак ақлий тиғизлик ва изланиш зонасини вужудга келтириш жуда зарур. Нормал кечадиган ижодий муҳокамалар — бунга эришишнинг тўғри йўлидир. Бундай муҳокамалар илмий билимни кучайтиришнинг самарали методлари бўлиб қолиши керак. Мунозараларнинг юксак маданияти ёрлиқлар осиб қўйиш билан, социализмдан қандайдир чекинишларини таъна қилишлар билан чиқиша олмайди. Буларнинг ҳаммаси ҳақиқий илм-фанга ҳам, ҳақиқий ижодиётга ҳам, ҳақиқий марксизмга ҳам алоқаси бўлмаган усуллардир. «...Марксист кечаги куннинг... назариясига ёпишиб олишни давом этмасдан, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — жонли турмушни, **воқеликнинг** аниқ фактларини ҳисобга олиши лозим, деган шубҳасиз ҳақиқатни ўқиб олиш керак» (31-том, 152-бет). Бизнинг кунларимизда ҳам олимнинг партиявий позицияси худди шунга ўхшаб унинг қотиб қолган қарашларга мослашиб олиш маҳорати билан эмас, балки унинг жамиятда пишиб етилган ўзгаришларни илмий асослаш қобилияти билан, амалда социализмни мустаҳкамлашга ёрдамлашиш қатъияти билан белгиланади. Хуллас, ижтимоий фанларни КПСС XXVII съездининг руҳи ва мазмунига мувофиқ қайта қуриш — мураккаб, кўп қиррали вазифадир. Аммо бу вазифани ҳал қилиш, ҳеч кечиктирмай ҳал қилиш керак. Жамиятда бунинг учун сиёсий ва идеологик шарт-шароитлар яратиб қўйилган.

Сўнгра докладда олий ва ўрта махсус таълимнинг мамлакатда қарор топган системасини қайта қуриш масалалари таҳлил этиб берилди. Олий мактабнинг янги жамият қуришдаги муваффақиятлари ҳаммага маълумлиги таъкидланди. Бироқ кейинги вақтларда унда турғунлик ҳолатлари йиғилиб қолди, мутахассисларни тайёрлашда ялпи ёндашув ҳукмрон бўлиб олди. Қобилиятли ёшларнинг муаллимлар коллективларига оқиб келиши суст. Бундай аҳвол мамлакат учун мақбул эмас. Олий ўқув юртлари ходимларининг ўзи учун ҳам бундай аҳвол тоқат қилиб бўлмайдиган бир нарсага айланди. КПСС Марказий Комитетининг «Мамлакатда олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуришнинг асосий йўналишлари» лойиҳаси олий ўқув юртларининг коллективларидагина эмас, амалда ҳамма жойда муҳокама қилинди. КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигига, марказий нашрларнинг редакцияларига лойиҳа текстига жуда кўп таклифлар ва қўшимчалар юборилди. Лойиҳани ишлаб чиқиш пайтида бу таклиф ва қўшимчаларнинг анчагина қисми эътиборга олинди. Шу сабабли партиянинг олий мактабни қайта қуриш тўғрисидаги асосий ҳужжати миллион-миллион совет кишиларининг коллектив ақл-заковати, ҳаётий тажрибаси ва орзу-умидларини ўзида мужассамлаштирди, дейиш мумкин.

Бошланган қайта қуришнинг бош мақсади мутахассисларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш системасининг самарадорлигини шу мутахассислардан халқ хўжалигида фойдаланишни яхшилаш билан чамбарчас боғлиқ ҳолда тубдан юксалтиришни таъминлашдан иборат.

Студентдан замонавий совет мутахассисини тарбиялаб вояга етказиш учун унинг шахсида қандай фазилатларни камол топтириш зарур? Аввало, партия ишига, халқ ишига астойдил содиқликни жамиятда рўй бераётган ўзгаришларнинг моҳиятини, шу ўзгаришларни амалга оширишда ўз ролини равшан англаш фазилатини камол топтириш зарур. Ҳозирги мутахассис — ўз касбининг ҳақиқий билимдон устаси, ишлаб чиқаришнинг моҳир ташкилотчиси, мустақил қарорлар қабул қила оладиган ва уларни амалга ошира оладиган инсон бўлиши керак, албатта. Бўлажак мутахассисни совет фани ва техникасининг тараққиёти учун, совет маҳсулотининг юксак маркаси учун ватанпарварларча фахрланиш туйғуси руҳида камол топтириш беҳад муҳимдир.

Буюк олимимиз Михаил Васильевич Ломоносов бундай деган эди: «Россия халқининг фанлар соҳасидаги қобилияти ва зеҳнини ҳамда бизнинг ватанимиз ўз фарзандларидан ҳарбий жасоратда ва бошқа муҳим ишлардагина эмас, юксак илмлардаги фикр-мулоҳазаларда ҳам фойдалана олишини кўрсатишни унинг шон-шарафи талаб қилади».

Шу сўзлар айтилган пайтдан буён мамлакатимиз халқлари атоқли олимлар, инженерлар, истеъдодли ихтирочиларни жуда кўплаб етиштириб берганликларига жаҳон аҳли кўп марталаб ишонч ҳосил қилди. Улуғ физиолог Павлов, радио ихтирочиси Попов, ҳозирги замон аэродинамикасининг асосчиси Жуковский, космонавтиканинг отаси Циолковский, элементларнинг Даврий системаси ижодкори Менделеевнинг номларини одамлар авлоддан авлодга ўтказиб келмоқдалар. Замондошларимиз — Курчатов, Королев, Келдиш, Туполевларнинг, инсониятни ўзларининг новаторлик ишлари билан бойитган, бизнинг замонамизда «фанлар соҳасидаги қобилияти ва зеҳнини» бутун дунёга намойиш этган бошқа кўпгина кишиларнинг номлари шон-шуҳратга бурканди. Шу боисдан ҳам кейинги вақтларда олимларимиз, инженерларимиз, конструкторларимиз, мутахассисларимизнинг муайян бир қисми ўз касби учун фахрланиш, ҳамма нарсага ўз ақл-идроки билан етиб бориш туйғусидан маҳрум бўла бошлаганлиги айниқса ташвишга солмоқда. Гўё табиатда техника тараққиётини таъминлашнинг бошқа усули қолмагандек «импорт юзасидан харид қилиш» одати кенг расм бўлди.

Биз теварак атрофдаги дунёдан ўзимизни ажратиб олиш фикридан йироқда эканимиз ўз-ўзидан равшан, деб таъкидлади КПСС Марказий Комитетининг секретари. Шу билан бирга давлат донишмандлиги, мамлакатнинг узоқ муддатли манфаатлари тўғрисидаги ғамхўрлик импортга ўйламай-нетмай берилиб кетиш ярамаслигидан огоҳлантиради. Ҳозирги мураккаб, зиддиятли ва курашларга тўла дунёда бизнинг мамлакатимиз ўз кучларига ишониб келди ва ҳозир ҳам мустаҳкам ишонмоқда. Бу — совет фани, техникаси, саноатининг, кадрларимизнинг буюк ғалабасидир. Бу ғалабани қадрлаш ва олий ўқув юртидаёқ бўлажак мутахассисни фан ва техникани олға силжитишга, Ватанимизда ҳамма параметрлари жиҳатидан чет эл намуналаридан устун турадиган маҳсулот ишлаб чиқаришга интилиша иштиёқманд қилиб тарбиялаш керак.

Муваффақиятли ўқиётган студентлар учун энг қулай вазиятни яратиб бериш ғоят муҳимдир. Университетларимиз, институтларимизда ўқишга астойдил берилиш, ҳақиқатни билиб олиш, янги илмларни ўрганиш устида қаттиқ фидокорона ишлашга берилиш муҳити ҳукм суриши керак. Бу — студентнинг энг биринчи вазифаси ва энг асосий бурчидир. Олий мактаб бўлажак мутахассисларни коллективчилик, ўртоқлик руҳида тарбиялаши, студентлар орасидаги худбинлик, амалпарастлик, бепарволикнинг ҳар қандай кўринишларини қатъият билан тугатиши керак. Ғарбдаги оммавий маданият деб аталган нарсанинг таъсири мамлакатимизга юқтираётган халтурачилик, юзакичилик ва пасткашлик ҳодисаларига студентлар коллективларига суқулиб киришига қарши актив курашишимиз керак. Совет ёшларининг соғлом эстетик дидларини янада сабот билан, янада самарали тарзда шакллантирмоқ керак.

Ҳозирги шароитда ёшларни тарих ёрдамида, партия билан халқнинг шонли анъаналари руҳида тарбиялаш жуда катта аҳамиятга эга бўлиб қолди. Биз ҳаммамиз аҳолининг истисносиз ҳамма қатламлари ўтмишга, унинг сабоқларига зўр қизиқиш билан қараётганликларининг шоҳиди бўлиб турибмиз. Бу — совет кишиларининг ватанпарварлик ҳис-туйғулари яна юксалганлигининг, улар замонларнинг узлуксиз алоқасини, ҳозир ҳам жамиятимизга ҳаётбахш куч ато этиб турган илғор халқ анъаналарининг чашмаларини билиб олишга интилаётганликларининг кўринишларидан биридир. Аммо ўтмишни идрок қилиш аниқ дунёқараш позицияларидан бориши муҳимдир.

Е. К. Лигачев ёшларни, студентларни атеистик руҳда тарбиялашни яхшилаш масалаларига тўхталди. Баъзан айрим кишилар, деди у, социалистик ахлоқ нормаларини бузиш ҳолларига дуч келганларида диний ғояларга тоқат билан қараш, диний ахлоққа қайтиш мақсадга мувофиқ эмасмикан, деган гапларни айтмоқдалар. Аммо улар марксизмнинг дин асло инсондаги ахлоқий негизнинг манбаи эмаслиги тўғрисидаги энг оддий ҳақиқатини эсдан чиқариб қўймоқдалар. Эндиликда умумбашарий нормалар бўлиб қолган ахлоқий нормаларни дин инъом қилгани йўқ. Бу нормаларни халқ оммаси бойларнинг зулмига ва зўравонлигига қарши, эксплуататорлик жамиятининг ахлоқсизлигига ва шафқатсизлигига қарши кўп асрлик кураш жараёнида ҳосил қилди ва мустаҳкамлади. Коммунистик ахлоқ ўз мазмуни жиҳатидан умумбашарий нормаларни анча бойитди. Шу сабабли ўз ахлоқий тасаввурларимизни торайтириш, уларни орқага, ўтмишга қайтариш учун ҳеч қандай асосимиз йўқ. Дарвоқе, диний мутаассибликнинг ҳозирги ихлосмандларидан баъзилари бизни айнан шундай қилишга даъват этмоқдалар.

Совет кишиларининг мутлақ кўпчилигида, жамиятимиздаги виждон эркинлиги ҳукмронлиги шароитида азалдан илмий—материалистик, илмий — атеистик дунёқараш шаклланиб, мустаҳкамланди. Бу эса Ғарбдаги мафкуравий душманларимизга ёқмайди. Улар Совет тузумига туҳмат ва бўҳтон ёғдириб, гўё СССРда динга эътиқод қилиш эркинлиги бўғилмоқда, диндорлар таъқиб этилмоқда, деб даъво қилмоқдалар. Капиталистик мамлакатларнинг айрим давлат арбоблари ўзларининг мана шу хунук машмашага жалб этилишларини эп кўрдилар. Аммо шу муносабат билан улар айтаётган гапларнинг ҳаммаси бўҳтондан бошқа нарса эмас. Бизнинг мамлакатимизда ҳам диндорлар, ҳам динсиз гражданлар тенг ва кенг конституцион ҳуқуқлардан фойдаланмоқдалар.

Партия виждон эркинлиги гарантияларига оғишмай риоя этилишини талаб қилиш билан бирга диндан жамият ва шахс манфаатларига зарар келтирадиган тарзда фойдаланиш йўлидаги уринишларни қоралайди. Ҳолбуки биз шундай уринишларга дуч келиб турибмиз. Баъзан буржуа миллатчилиги диний либосга яшириниб олади. Масалан, ислом, черковлар унияси, католицизм руҳонийларининг реакцион қисми фаолиятида шу нарса аниқ сезилиб турибди. Биз атеистик тарғиботнинг ва диндорлар билан ишлашнинг янги ёндошувларини, янги йўллари ва формаларини қидиришни давом эттиришимиз керак. Мана шу вазифаларнинг ҳаммасини ҳал этишда олий ўқув юртларининг жамиятшунослари катта роль ўйнашлари мумкин ва лозим.

Олий мактабни қайта қуриш ижтимоий фанлар кафедраларига жуда бевосита дахлдордир. Хўш, улар ўз ишларини қандай қилиб ва қай жиҳатларини қайта қуришлари керак? Е. К. Лигачев шу саволга жавоб қайтариб, умуман олий ўқув юртларида ижтимоий фанларни ўрганиш системаси қарор топганлигини айтди. Бу системадан воз кечиш ҳақида гап бораётгани йўқ. Қайта қуриш аввал дарс бериш сифатини, унинг самарадорлигини тубдан оширишни билдиради. Бунга эришиш учун, **биринчидан**, дарс беришни практикага қатъият билан яқинлаштириш, лекция ва семинарларни социализм тўғрисидаги жўн тасаввурлардан халос қилиш зарур. Лекцияларда бир гап айтилиб, реал ҳаётда эса студент бошқачароқ нарсани кўрадиган ҳолатга тоқат қилиб бўлмайди. Олий ўқув юртларининг дарсхоналари эшикларини ҳаётга кенг очиб қўйиш, ҳар бир машғулотни ҳозирги замоннинг актуал проблемаларини марксча-ленинча нуқтаи назардан таҳлил этиш мактабига айлантириш керак.

Шу муносабат билан докладда ҳозирча ижтимоий фанларни ўқитишда ленинча ҳақиқат етишмаётганлиги қайд этилди. Программалар, дарсликлар, методика билан боғлиқ бўлган муаммолар бор, албатта. Аммо барибир гапнинг моҳияти тўла ҳақиқатнинг етишмаслигидадир. Муаллим социал турмушнинг ўткир масалалари ва зиддиятларидан ўзини четга олса, мавзунинг сиртида юрса, бундай ҳолда у студентларни тарбияламайди, балки уларни имтиҳонга судраб келган бўлади. Баъзан ҳақиқатни ўзига хос тарзда тушунадилар. Уни асосан салбий ҳодисалар тўғрисидаги гап-сўзлардан иборат қилиб қўядилар. Агар иш шундай тушуниладиган бўлса, — деди КПСС Марказий Комитетининг секретари, унда биз камчиликлар ҳақида индамаганимизда ҳақиқатдан қанчалик чекинган бўлсак, бу ҳолда ҳам шунчалик олис чекинган бўламиз. Диалектиканинг таълим беришича, ҳар бир ҳодисани бутун хилма-хиллиги билан бирга олиш, ундаги салбий жиҳатларни ҳам, ижобий жиҳатларни ҳам кўра билиш керак. Энг муҳими эса ленинча ҳақиқат—бунёдкорона, амалий ҳақиқатдир. У камчиликлар ҳақидаги гап-сўзларни эмас, шу камчиликларга қарши фаол курашишни назарда тутади.

Иккинчидан, қайта қуришнинг энг муҳим жиҳати дарс беришнинг ғоявий-назарий, таълим-методик савиясини оширишдан иборат. Олий ўқув юртларимизни битириб чиққан кишиларда марксча-ленинча назария тўғрисида яхлит тасаввурнинг йўқлиги айниқса ташвишга солмоқда. Шу сабабли қайта қуриш жараёнида ижтимоий фанларни ўқитишдаги зўрайиб кетган табақалаштиришни, фанлараро тўсиқларни тугатиш жуда муҳимдир.

Янги дарсликларни тайёрлаш — катта масала. Ҳозирги дарсликлар ўз муддатини ўтаб бўлди. Ҳозир олий ўқув юртлари учун фалсафа, сиёсий иқтисод, илмий коммунизм дарсликларини яратиш конкурси бўлиб ўтмоқда. КПСС тарихи дарслигига ҳам конкурс эълон қилиш мўлжалланмоқда. Янги дарсликлар ҳозирги замон талабларига тўла-тўкис мос бўлиши, ижтимоий фанларни ўқитиш қайта қуриш вазифаларига жавоб берадиган бўлиши керак.

Ўқув жараёнини ташкил этишга расмиятчилик билан қарашни тугатиш, студентга пассив роль бериладиган «савол-жавоб» усулидан воз кечиш зарур. Ижтимоий фанлар машғулотларида жамиятни, ёшларни қизиқтирадиган масалалар ошкора муҳокама қилиб борилиши лозим. Студентларнинг кайфиятини, уларни қизиқтираётган масалаларни билиш муҳимдир. Горький университети КПСС тарихи кафедрасида ижтимоий фанларни ўқитишда студентларнинг сиёсий қизиқишларини ўрганиш ва шу қизиқишларни ҳисобга олиш тажрибасига кенгаш қатнашчиларининг диққат-эътибори қаратилди.

Учинчидан, қайта қуриш кафедраларнинг илмий-тадқиқот ишини ҳар томонлама кучайтиришни билдиради. Муаллимнинг илмий иши — унинг профессионал жиҳатдан ўсиши гарови, педагогика жараёни юксак сифатининг шартидир. Шу билан бирга кафедраларнинг илмий тадқиқот иши мамлакат учун ҳам жуда муҳимдир. Чунки барча жамиятшуносларимизнинг бешдан тўрт қисми кафедраларда ишлаб турибди. Бироқ уларнинг тадқиқотлари самараси унчалик юқори эмас. Буни ошириш учун кафедраларнинг илмий ишига бир мақсадни кўзда тутиб, планлаштиришни тезроқ жорий этиш, фаннинг олий ўқув юртлари сектори нодир имкониятларидан кенгроқ фойдаланиш керак. Шунингдек, олий ўқув юрти фанига халақит бераётган тўқиб чиқарилган инструкциялар, буйруқлар, тавсияномалар каби ҳамма нарсани тугатиш лозим. Бусиз ўқув-тарбия ва илмий-тадқиқот ишларида ҳеч қандай ўзгариш бўлмайди. Докладда Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги танқид қилинди, министрлик аппарати бюрократик тугунни вужудга келтиришнинг асосий айбдорларидан биридир.

Олий мактабни, ижтимоий фанлар кафедраларини қайта қуриш ишининг муваффақияти ана шу жараёнга партиявий раҳбарликнинг сифатига ҳал қилувчи даражада боғлиқдир, деди сўнгра Е. К. Лигачев. Олий ўқув юртлари партия ташкилотлари ҳозир 375 мингдан зиёд коммунистни бирлаштириб турибди, уларнинг орасида салкам 112 минг студент бор. Бу — катта куч. Украина, Белоруссия, Ленинград, Новосибирск, Челябинскда ва бошқа областларда ижтимоий фанлар кафедраларига партиявий раҳбарлик системаси қарор топди. Партия комитетлари жамиятшунос ўқитувчиларни аттестациядан ўтказмоқдалар. Кафедралар мудирларининг регионал кенгашларини ўтказиш кенг қўлланилмоқда. Кўп ҳолларда илмий-методик семинарлар самарали ишламоқда, улар партиявий раҳбарликнинг фойдали формаси бўлиб чиқди. Партия таъсирини кучайтириш ва ишларни мувофиқлаштириб олиб бориш мақсадида ягона партия ташкилотлари ижтимоий фанлар кафедраларининг кенгашлари тузилмоқда. Лекин, умуман олий ўқув юртларига, айниқса ижтимоий фанлар кафедраларига партиявий раҳбарлик даражасини қатъият билан ошириш зарур.

Профессор-ўқитувчи кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш партиявий раҳбарликнинг асосий бўғинидир. Ўқитувчининг интеллектуал, ғоявий-сиёсий ва маънавий сифатлари таълим-тарбия жараёнларида ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Совет олий мактабининг ўқитувчиси — юксак маданиятли, юксак профессионал тайёргарлик кўрган кишидир. У баркамол шахсдир. Маънавий жиҳатдан бой, собитқадам, ўз эътиқод кучи билан, ҳаётий намунаси билан ёшлар эътиборини ўзига тортадиган шахсдир. Ҳаммамиз А. С. Пушкиннинг ўз ўқитувчиси ҳақидаги ажойиб сўзларини яхши эслаймиз, деди Марказий Комитет секретари «... у бизни яратди, — деган эди шоир, — у қалбимизга чўғ ташлади...» бизнинг студентларимиз ҳам ҳамиша эслаб юрадиган мураббийлари кўпроқ бўлишини истар эдик. Шу билан бирга студентларга васийлик қилишдан қатъий тийилиш, уларга кўпроқ ишониш ҳамда масалаларни мустақил ҳал этиш учун уларга кенг имкониятлар яратиб бериш керак. Бизнинг раҳбар кадрларимиз, область ва шаҳар партия комитетларининг секретарлари, министрлар, бошқа партия, хўжалик, совет ходимлари студент ёшларни тарбиялашда янада кенгроқ ва активроқ иштирок этишлари керак. Бунинг учун вақтни аямаслик лозим. Ахир гап мамлакатимизнинг эртанги куни тўғрисида, меҳнат коллективларига бошчилик қиладиган одамлар тўғрисида бормоқда. Биз партия сиёсатини, марксча-ленинча идеологияни ана шу кишилар орқали ўтказамиз.

Ҳозирги вақтда олий ўқув юртлари жамиятшунослари коллективларини шакллантиришда ҳал этишни талаб қилаётган кўп масалалар тўпланиб қолди. Марказий Комитетнинг ўқитувчилар малакасини ошириш системасини янада такомиллаштириш тўғрисидаги қарори тўла-тўкис бажарилганича йўқ. Бошқа масалалар ҳам бор. Масалан, ҳозир ижтимоий фанлар ўқитувчиларининг салкам 5 минг нафари базавий университет таълимига эга эмас. Айни пайтда умуман мамлакат бўйича, жамиятшунослик ихтисосликлари юзасидан университетларни битирганларнинг ярмигина ўз касби бўйича ишлаш имкониятига эга. Жамиятшунослик факультетларига студентларни қабул қилиш практикасини ҳам яхшилаш лозим.

Партия ташкилотлари олий ўқув юртларида, ўқитувчилар орасида танқид ва ўз-ўзини танқидни, ошкораликни ривожлантиришга алоҳида эътибор беришлари лозим. Бу ерда ана шу жараён очиқдан-очиқ тўхтатиб қўйилган. «Бўлар танқид қилганингиз» деб танқидни бўғишга уринаётганларнинг фикрига қўшилиб бўлмайди. Бундай қилиш нотўғридир. Танқид бутун ишимизнинг олға ҳаракати воситасидир. Танқид кўп ишларда ана шу ҳаракатимиз мезони ҳам бўлмоқда. Лекин шу билан бирга XXVII съезд руҳидан, жамиятимизда танқиднинг авж олдирилишидан сафсатабозлик учун, ўз ғаразли мақсадларига эришиш учун уринаётган кишиларга жуда кескин зарба бермоқ керак. Танқиддан кейин ҳамиша амалий ҳаракатлар бошланиши муҳимдир. Партиямиз XXVII съезди: бирорта ташкилот ҳам, бирорта раҳбар ҳам контролдан ташқарида, танқиддан ташқарида бўлмаслиги керак, деб эълон қилди. Бу принципни бузиш нималарга олиб келишини халқаро муносабатлар институти ва дипломатия академияси мисолида кўриш мумкин. Москва Давлат халқаро муносабатлар институтида ҳамда академияда масалаларни тор доирада ҳал этиш практикаси, кадрларни танлашдаги оилавийлик, лаганбардорлик ва принципсизликни авж олдириш, коллективнинг соғлом фикрига қулоқ солмаслик — буларнинг ҳаммаси жиддий салбий ҳодисаларни келтириб чиқарди ва шунга олиб келдики, институт ҳамда академия коммунистлари пировард натижада ўз раҳбарларига ишонмай қўйдилар, институт ректорини эса партия сафидан ўчирдилар.

Олий ўқув юртлари бошланғич партия ташкилотлари ишини кучайтириш олий мактабга партиявий раҳбарликни яхшилашда биринчи даражали аҳамиятга эга. Бунингсиз қайта қуриш вазифаларини ҳал этиб бўлмайди, ижтимоий фанларни ўқитиш ишини юқори даражага кўтариб бўлмайди. Айни бошланғич партия ташкилотлари қайта қуришнинг бутун боришини контрол қилиб туришлари, олий ўқув юрти коллективлари ҳаётида демократик, ўз-ўзини бошқариш асосларини кенгайтиришни таъминлашлари, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг ролини оширишлари, олий ўқув юрти барча илмий педагогик кадрлари марксча-ленинча тайёргарлиги яхшиланишига эришишлари, бунда ижтимоий фанлар кафедралари ролини оширишлари керак.

Е. К. Лигачев пировардида давлат олий мактаб эҳтиёжлари учун катта маблағ сарфлаётганлигини таъкидлади. Лекин қайта қуришни фақат ана шу маблағ ҳисобидан амалга оширишга кўз тутиш нотўғри бўлур эди. Олий мактабни қайта қуришни тасарруфимизда мавжуд бўлган ҳамма нарсани тўла тартибга солишдан, давлат белгилаган топшириқларни сўзсиз бажаришдан бошлаш керак.

Жамиятшунослар учун бошланган ўқув йили —студентлар ва ўқувчи ёшлар, профессор-ўқитувчилар коллективлари КПСС XXVII съезди материалларини чуқур ўрганадиган йилдир. Съезд ҳужжатларидаги ғояларнинг бутун бойлигини ва мақсадларнинг кўламларини мамлакатимиз ёш авлодига етказишдан кўра муҳимроқ вазифа йўқ. Съезд қабул қилган қарорларнинг бурилиш, чуқур новаторлик характерини, уларнинг партиямиз фаолияти туб марксча-ленинча принциплари билан уйғун боғлиқлигини, ижтимоий тараққиётнинг коммунистик истиқболларига эришиш учун уларнинг жуда катта тарихий аҳамиятини ишонарли тарзда кўрсатиб бериш муҳимдир. Съезд ғояларини пропаганда қилиш, ўрганиш ва амалга ошириш — ҳозир олий ўқув юртлари жамиятшуносларининг энг муҳим иши бўлиб, ҳар бир жамиятшунос ўқитувчи ўзининг бутун педагогик истеъдодини, билими ва куч-ғайратини шу ишга сарфлаши лозим.

СССР олий ва ўрта махсус таълим министри **Г. А. Ягодин** «КПСС XXVII съезди ва ижтимоий фанлар кафедраларининг вазифалари» мавзусида доклад қилди. У олий мактабни ривожлантириш тўғрисида талабчанлик билан ғамхўрлик қилаётгани учун КПСС Марказий Комитетига миннатдорчилик билдириб, давр ижтимоий фанларни ўқитишни тубдан яхшилаш ва марксча-ленинча назарияни ривожлантириш юзасидан зўр ғайрат билан иш олиб боришни тақозо этаётганлигини таъкидлади.

Мамлакат олий ўқув юртларида, деди докладчи, 3392 та ижтимоий фанлар кафедрасида 39,5 минг ўқитувчи ишламоқда. Бу жуда катта интеллектуал ва тарбиявий потенциалдир. Бироқ ундан етарли даражада самарали фойдаланилмаяпти.

Партия XXVII съезди ишлаб чиққан мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш йўлини амалга ошириш ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларини, шу жумладан жамиятнинг илмий-техникавий, иқтисодий, социал-сиёсий ва маънавий жараёнларини кадрлар билан таъминлашга жавобгар бўлган олий ва ўрта махсус мактабни ҳам чуқур қайта қуришни талаб қилмоқда. КПСС Марказий Комитетининг «Мамлакатда олий ва ўрта махсус таълимни қайта қуришнинг асосий йўналишлари» лойиҳаси маориф, фан ва ишлаб чиқаришни интеграциялашни, олий таълимнинг халқ хўжалиги тармоқлари билан ўзаро муносабатларда янги принципларга ўтишни, кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш савиясини оширишдан, ишлаб чиқаришда улардан фойдаланишни жиддий равишда яхшилашдан ўзаро манфаатдорликни кучайтиришни белгилайди, студентнинг мустақиллигини, унинг ижодий қобилиятларини ривожлантиришни, танлаб олган касбига, социалистик Ватаннинг граждани сифатида камол топишига масъулият билан муносабатда бўлишни тарбиялашни кўзда тутади.

Олий мактабни қайта қуриш учун ижтимоий фанлар кафедраларининг партия олдидаги масъулияти алоҳидадир. Ҳамма мутахассислик студентлари марксизм-ленинизмни ўрганадилар. Қайта қуришнинг моҳиятини, унинг зарурат эканлигини ҳар бир студентга етказиш, уни ана шу жараённинг фаол ва манфаатдор қатнашчисига айлантириш муҳимдир.

Олий ўқув юртлари жамиятшуносларининг бурчи — қайта қуришнинг назарий жиҳатларини ишлаб чиқишда фаол иштирок этишдан иборат. Гап марксча-ленинча назарияни янада ижодий ривожлантириш тўғрисида, ижтимоий тараққиётнинг янги ҳодисалари ва объектив тенденцияларини ўрганиш, қайта қуришнинг таъсирчан социал механизмларини, унинг иқтисодий воситаларини аниқлаш тўғрисида бормоқда.

Жамиятшунос ўқитувчилар — олий ўқув юртлари партия ташкилотларининг илғор отрядидир. Улар пропаганда ишларини олиб борадилар, сиёсий-тарбиявий жараённи ташкил этадилар. Уларнинг энг яхши вакиллари доимо партия комитетлари составига киритилади, олий ўқув юртларидаги сиёсий вазият учун уларнинг юксак масъулияти ҳам ана шундан келиб чиқади. Олий ўқув юртларида ишчанлик, талабчанлик, сўз ва иш бирлиги, ўртоқларча танқид ва ўзаро ёрдам муҳити вужудга келтирилиши учун — мавжуд камчиликларни тезроқ ва самаралироқ тугатиш, партия XXVII съезди қарорларини рўёбга чиқариш учун кенг жабҳада курашни авж олдириш имконини берадиган маънавий муҳитни вужудга келтириш учун улар ҳамма ишларни қила оладилар ва қилишлари керак.

Ижтимоий фанларни ўқитишда энг муҳими унинг сифатидир. Ўқитиш мазмунини ижодий янгилаш, унинг методикасида қотиб қолган расмиятчилик, сиёсий конъюнктура ва хўжакўрсинчилик касалликларини бартараф этиш талаб қилинади. Кўпгина ўқитувчилар жамиятимиз тараққиётининг мураккаб проблемаларини соддалаштириб ва жўн талқин қилишга йўл қўймоқдалар, замонамизнинг ёшларни ҳаяжонга солаётган янги проблемаларини таҳлил қилиб беришдан ўзларини четга олиб қочмоқдалар.

Воқеликни материалистик диалектика позициясида туриб таҳлил эта олиш реалистик партиявий ёндашувнинг моҳиятини ташкил этади. Ана шундай ёндаша билишгина уларга бутун ҳақиқатни очиб беришга, студентларни кураш оптимизмига ҳамда ўз олдига қўйган мақсадларига эришиш йўлида ғовларни енгиб ўтишни ўргатишга имкон беради. Олий ўқув юртларини битирган кишилар кўпинча баҳсларда ва сиёсий мунозараларда ўз фикрларини ҳимоя қила олмайдилар, назарий қоидаларни билишлари билан реал хулқ-атворларида келишмовчиликни, ҳаётий қадриятларга обивателларча ёндашувни кўрсатиб қўймоқдалар.

Ҳозир олий таълимнинг ўқув программаси мазмунини ва бутун методик қуролларини жиддий равишда янгилаш иш марказида турибди. Марксча-ленинча назарияни ўрганишда, унинг таркибий қисмлари бир-бирига яхлит сингиб кетишини таъминлашда, КПСС тарихий тажрибаси ва унинг ҳозирги кундаги революцион практикасини ўрганишда янги, яхлитликнинг янада юқорироқ даражасини таъминлаш муҳимдир. Марксизм-ленинизм фани юзасидан давлат имтиҳонининг жорий этилиши ҳам революцион таълимотни яхлит эгаллашга хизмат қилади. Марксизм-ленинизм юзасидан бўладиган давлат имтиҳони олий мактабни битирувчилар учун ҳозирги даврдагига нисбатан анча ҳар томонлама ғоявий-назарий ва ижтимоий-сиёсий аттестация бўлади. СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги Сиёсий адабиёт нашриёти билан биргаликда очиқ конкурслар якунлари юзасидан 1988 йилда философия, сиёсий иқтисод, илмий коммунизм дарсликларини нашр этишни планлаштирмоқда.

Энг муҳим вазифа —ўқитиш методикасини такомиллаштиришдир. Қайта қуриш дарсларнинг пассив, юзаки формалари ўрнини актив иш методлари, долзарб проблемалар юзасидан чинакам баҳслар эгаллашини талаб этмоқда. Партия XXVII съезди берган ҳақиқат сабоғи студентлар айни мана шу ижтимоий фанлар дарсларида уларда ҳар куни пайдо бўладиган саволларга тўғри жавоб олишлари лозимлигини тақозо этмоқда. Студентнинг мустақил ишлаши сўзсиз устун даражада бўлишини таъминлаш муҳимдир. Студентларга ёрдам ва мадад бериб, уларнинг мустақил ишларини бажаришларини контроль қилиб бориш керак. Бу иш ўқитувчининг таълим бериш вазифасига ва жадвалига киритилиши ҳамда студент учун мажбурий бўлиши керак.

Ижтимоий фанларнинг умумий илмий ва махсус фанлар билан алоқаларини мустаҳкамлаш ижтимоий фанларни ўқитиш сифатини оширишнинг муҳим резервидир, деб таъкидланди докладда. Ўқитиш савиясини ошириш учун дадил экспериментлар ўтказиш, бунда таълим ва тарбия ишларини олиб боришда кафедраларга кўпроқ мустақиллик бериш керак.

Ўқитувчиларнинг профессионал маҳоратлари ўсишининг асосий шарти бўлган илмий фаолият соҳасида ҳам қайта қуриш бошланди, деб давом этди докладчи. Биз ижтимоий фанларнинг ривожланишидаги кўп тадқиқотлар реал ҳаёт эҳтиёжларидан ажралиб қолганлиги, практикани назарий жиҳатдан идрок қилишда чинакам изланишларни маълум тушунчалар атрофидаги схемалар ва сафсаталар билан алмаштириш каби эски касалликларга жуда узоқ муросасозлик қилиб келдик. Кўп кафедралар олиб бораётган илмий ишлар самарасизлиги билан ажралиб турибди; баъзан ўқитувчилар айни бир проблемани ишлаб чиқишда бир қадам ҳам олға силжимай, уни йилдан йилга, пландан планга ўтказмоқдалар.

Сўнгги вақтда олий ўқув юртлари жамиятшуносларининг конкрет социал-иқтисодий ва ғоявий-тарбиявий вазифаларни ҳал этишдаги иштироки анча ошди. Улар, масалан, Уфа авиация институтида саноат жиҳатидан янги ўзлаштирилган районларда меҳнат коллективларини барқарорлаштириш масалалари юзасидан ишлаб чиқариш коллективларининг социал ривожланиш планларини ишлаб чиқиш учун жалб қилинмоқда. Симферополь университети илмий коммунизм кафедраси социологик лабораторияя ёрдамида ишлаб чиқаришнинг социал резервларидан самарали фойдаланиш системасини ишлаб чиқди ва шаҳардаги кўпчилик корхоналарда жорий этди.

Нотиқ қайта қуриш, студент ёшларни ғоявий-сиёсий, меҳнат, маънавий ва эстетик тарбиясини жиддий равишда яхшилашни талаб қилаётганлигини уқтириб, мана шу кўп қиррали ишда ижтимоий фанлар кафедраларининг тобора активроқ роль ўйнаши кераклигини айтди. Уларнинг вазифаси — студентларда ўқув меҳнати сифати учун жавобгарлик туйғусини тарбиялашдан, қаттиқ талабчанлик муҳитини яратишдан иборат.

Давримизнинг бурилиш характери, икки жаҳон системасининг бир-бирига қарама қарши кураши студентларни ғоявий жиҳатдан тарбиялашни ҳар томонлама кучайтириш, уларнинг сиёсий хушёрлигини ошириш заруратини олға сурмоқда. Ҳозир ижтимоий фанлар кафедралари олдида бўлажак ҳар бир мутахассис аниқ синфий позицияни эгаллашига эришиш вазифаси ҳар қачонгидан ҳам ўткир бўлиб турибди.

Нотиқ олий мактаб талабаларида сиёсий ва маънавий маданиятни тарбиялаш проблемаларига тўхталиб, эътиборни Ватаннинг тарихий ўтмишини ўрганишнинг муҳимлигига, атеистик тарбия проблемаларига, кишиларнинг маънавий эҳтиёжлари ривожланишига қаратди. Ростов университетида мутахассисларни гуманитар жиҳатдан тарбиялаш борасида тўпланган тажриба ғоят қизиқарлидир. У ерда барча мутахассисликдаги студентлар гуманитар ва умуммаданий профилдаги фанлар комплексини факультатив равишда ўрганадилар.

Докладда катта проблемалар орасида шахсни ҳар томонлама камол топтириш, соғлом, маданий ва хушёр турмуш тарзи нормалари ва анъаналарини қарор топтириш мақсадида студентларнинг бўш вақтидан оқилона фойдаланиш проблемаси ҳам айтиб ўтилди.

Студентларга таълим ва тарбия беришга замонавий ёндашишнинг асосий масалаларини олий ўқув юртларида комсомолни ҳар томонлама активлаштирмай туриб, студентларнинг ўз ўзини бошқариш системасини (бунда комсомол ташкилоти ҳаракатга келтирувчи асосий куч бўлмоғи лозим) ривожлантирмай туриб ҳал қилиш мумкин эмас. Ўз-ўзини бошқариш кўникмаларини тўла эгаллаб олишда, демократия нормаларидан фойдалана олишда ташаббускорлик кўрсатишдан, расмиятчиликни тугатишдан кўмаклашда олий ўқув юрти комсомолига ёрдам бермоқ керак.

Ижтимоий фанлар кафедралари ишини қайта қуриш ва сифатини ошириш кадрлар составига ҳал қилувчи даражада боғлиқ эканлигини таъкидлаб, докладчи ўтган беш йилликда илмий даражага ва билимга эга бўлган ўқитувчилар сони кўпайганлигини ва улар ҳозир 63 процентни ташкил этишини айтиб ўтди. Тажрибали ва ёш кадрлардан тўғри фойдалана билиш, ижтимоий фанлар кафедраларида авлодлар давомийлиги проблемалари тубдан ҳал этилишини кутмоқда.

Олдимизга жуда катта партиявий ва умумхалқ аҳамиятига молик улкан олижаноб вазифалар қўйилган, деди пировардида докладчи. Қайта қуришнинг асосий йўналишлари белгилаб олинди. Қайта қуриш бошланди. Энди уни ҳеч ким ва ҳеч нарса тўхтата олмайди. Ана шу ҳаётий жараёнда ўз ўрнини топиб олиш, бу ишга бутун қалб кучини ва ақл-заковатини сарфлаш ҳар биримизнинг бурчимиздир. Бу — ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир гражданнинг бурчидир.

Шундан кейин музокаралар бошланди.

(ТАСС).

ТЕРИМ ИЛҒОРЛАРИГА ТЕНГЛАШИНГ!

„ОҚ ОЛТИН" хирмонига

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 1 октябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Фарғона	1,38	44,29	1,09	21,94
Бухоро	1,98	36,01	0,84	4,72
ҚҚАССР	3,17	32,57	2,83	21,40
Хоразм	3,25	32,45	2,19	14,75
Сурхондарё	2,14	25,43	3,09	18,57
Наманган	0,89	23,11	0,51	11,04
Тошкент	0,31	22,72	0,37	20,86
Қашқадарё	0,70	16,68	0,66	8,56
Андижон	0,58	16,64	0,39	4,95
Самарқанд	0,70	16,31	0,47	3,83
Навоий	1,20	15,72	0,35	1,47
Жиззах	0,46	13,40	0,50	12,78
Сирдарё	0,21	10,02	0,28	10,38
Республика бўйича:	1,28	24,00	1,03	12,24
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Наманган	0,44	40,40	—	—
Сурхондарё	3,27	38,21	5,38	28,64
Бухоро	2,11	32,38	—	—
Навоий	2,60	30,44	0,14	0,14
Қашқадарё	0,34	7,80	0,07	2,10
Республика бўйича:	2,27	28,49	3,36	18,37

УЛКАН МАРРАНИ КЎЗЛАБ

РЕСПУБЛИКА РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 1 ОКТЯБРГА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — районлар, иккинчи устун — мавсум бошидан буён тайёрланган пахта, учинчи устун — шу жумладан машинада терилган пахта.

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ		
Ўзбекистон	61,51	34,80
Киров	57,27	24,21
Бағдод	49,74	20,28
Фрунзе	49,31	34,50
Ленинград	48,48	31,45
Бувайда	47,83	20,81
Охунбобоев	40,70	11,05
Ёзёвон	39,75	21,56
Тошлоқ	36,75	13,39
Риштон	36,34	27,41
Қува	34,40	17,11
Фарғона	32,46	8,35
Олтиариқ	27,92	13,63
БУХОРО ОБЛАСТИ		
Ғиждувон	42,85	3,90
Шофиркон	39,79	2,49
Олот	39,40	13,19
Вобкент	36,92	4,79
Бухоро	36,81	2,61
Свердлов	36,16	3,05
Ромитан	35,53	3,04
Пешку	31,57	8,94
Қоракўл	30,85	3,83
Когон	22,77	3,89
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР		
Қўнғирот	43,49	25,48
Чимбой	42,98	42,88
Кегайли	41,28	43,51
Шуманай	37,00	33,33
Ленинобод	35,23	36,43
Хўжайли	34,12	23,82
Тўрткўл	30,87	11,16
Беруний	28,80	11,58
Элликқалъа	27,94	7,83
Қораўзак	27,00	29,14
Амударё	26,54	12,30
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ		
Гурлан	51,01	16,65
Хонқа	43,18	29,04
Хазорасп	32,02	8,29
Янгибозор	30,90	22,71
Урганч	30,17	12,98
Янгиариқ	29,84	18,03
Хива	29,56	10,23
Қўшкўпир	29,05	14,90
Шовот	27,78	11,25
Боғот	22,73	2,81
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ		
Бойсун	38,07	66,30
Олтинсой	34,35	16,39
Денов	33,97	17,19
Шўрчи	32,45	19,50
Термиз	31,51	6,20
Сариосиё	29,16	3,73
Қумқўрғон	28,60	18,80
Ленин йўли	27,47	35,41
Ангор	26,83	7,85
Жарқўрғон	20,27	22,34
Шеробод	17,52	22,88
Гагарин	11,50	13,57
НАМАНГАН ОБЛАСТИ		
Чортоқ	39,01	15,65
Уйчи	31,22	1,51
Наманган	30,70	3,02
Поп	28,23	18,94
Тўрақўрғон	27,79	1,69
Норин	25,27	26,07
Учқўрғон	20,44	11,38
Чуст	18,96	6,89
Янгиқўрғон	16,68	0,65
Задарё	15,50	12,50
Косонсой	6,50	—
ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ		
Чиноз	37,45	27,43
Пискент	32,73	30,81
Янгийўл	29,27	23,56
Ўрта Чирчиқ	26,64	32,50
Бекобод	26,43	21,19
Коммунистик	20,39	25,75
Оққўрғон	20,06	16,82
Бўка	14,90	14,11
Ғалаба	9,90	10,44
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ		
Китоб	26,12	3,55
Яккабоғ	25,30	5,92
Шаҳрисабз	24,15	4,66
Қарши	20,17	16,17
Нишон	19,46	21,95
Ульянов	16,64	8,47
Ғузор	15,95	0,56
Косон	15,08	7,07
Чироқчи	12,21	0,82
Қамаши	11,15	1,03
Усмон Юсупов	10,80	7,39
Баҳористон	9,97	9,13
Муборак	9,54	10,83
АНДИЖОН ОБЛАСТИ		
Ленин	28,08	9,43
Комсомолобод	24,99	28,55
Избоскан	23,96	11,07
Олтинкўл	22,97	4,49
Москва	22,30	4,66
Балиқчи	20,32	0,17
Бўз	19,80	4,47
Андижон	18,86	5,15
Пахтаобод	12,47	1,46
Жалолқудуқ	9,07	2,06
Хўжаобод	8,31	—
Марҳамат	7,51	—
Қўрғонтепа	1,81	—
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ		
Пахтачи	24,39	6,40
Пайариқ	21,40	4,56
Пастдарғом	17,94	3,63
Нарпай	16,03	5,36
Иштихон	14,65	3,60
Жомбой	14,19	3,53
Каттақўрғон	13,97	1,40
Большевик	11,89	3,70
Оқдарё	11,43	2,55
НАВОИЙ ОБЛАСТИ		
Қизилтепа	22,98	0,22
Хатирчи	15,32	1,81
Навоий	12,91	3,01
Навбаҳор	12,02	0,59
ЖИЗЗАХ ОБЛАСТИ		
Зомин	34,69	31,30
Арнасой	16,13	17,96
Дўстлик	15,67	17,55
Мирзачўл	15,51	17,45
Жиззах	14,75	0,51
Зарбдор	12,95	13,76
Октябрь	6,19	6,43
Пахтакор	2,83	2,13
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ		
Ховос	17,05	18,54
Сирдарё	16,06	16,12
Меҳнатобод	14,20	16,87
Боёвут	10,45	8,15
Ворошилов	9,62	8,23
Ильич	9,11	12,36
Комсомол	7,74	7,38
Оқолтин	6,87	7,54
Гулистон	6,51	6,60

матбуот маркази хабар қилади

ҒАЛАБА РАПОРТЛАРИ

✦ Риштон райони хўжаликларидан уч бригада пахта тайёрлаш плани бажарилганлиги ҳақида рапорт берди. Уларнинг бири — «Риштон» совхозининг «Авазбой» бўлимига қарашли 6-бригада миришкорлари қабул пунктларига 99 тонна «оқ олтин» топширдилар. Шунинг 77 тоннаси «зангори кема»лар бункеридан тўкилди.

✦ Олтинсой ва Сариосиё районларидан кейин Денов райони заршунослари ингичка толали пахта тайёрлаш планини бажардилар. Давлатга пландаги 11300 тонна ўрнига 11835 тонна қимматбаҳо хом ашё етказиб берилди. Эришилган улкан муваффақиятга «Ҳазорбоғ», Собир Раҳимов номли совхозлар ва «Октябрь 50 йиллиги» колхози пахтакорлари муносиб ҳисса қўшдилар.

✦ Задарё районидаги «Наманган» совхозининг 8-бўлими деҳқонлари давлатга 520 тонна «оқ олтин» топшириб, йиллик планни адо этдилар. Ҳосилнинг ҳаммаси юқори сортларга қабул қилинди. Бўлим пахтакорлари мавсум охиригача яна 200 тонна «оқ олтин» тайёрлаш мажбуриятини олдилар.

✦ Пискент районидаги Охунбобоев номли колхознинг Тўхтабой Турғунов бошлиқ бригадаси азаматлари йиллик план бажарилганлигини маълум қилдилар. Колхоз хирмонига 182 тонна «оқ олтин» армуғон этилди. Ҳар гектар ер ҳосилдорлиги 28 центнерни ташкил этди. Бригада аъзолари бу кўрсаткични 35 центнерга етказиш учун йиғим-теримни қизғин давом эттиришмоқда.

✦ Шуманай районидаги «Комсомол» совхозининг Худойберган Қодирберганов бошлиқ бригадаси миришкорлари зафар маррасини эгалладилар. 70 гектар ернинг ҳар гектаридан 20 центнердан дурдона териб олинди. Унинг асосий қисмини Жалдас Қодиримбетов ва Узоқбой Тожимуротовлар ўз агрегатлари бункеридан тўкишди. Бригада аъзолари яна 50 тонналик хирмон уюшни кўзлашмоқда.

✦ Пахтачи районидаги Свердлов номли колхознинг О. Нурманова бошлиқ звеноси аъзоларидан йиллик план бажарилганлиги ҳақида хушхабар олинди. Звено миришкорлари 5 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан уруғлик пахта териб топширдилар. Ҳосилнинг ҳаммаси биринчи сортларга қабул қилинди.

✦ Комсомол районидаги «Мирзачўл» совхозининг Эгам Бобожонов бошлиқ бригадаси зафар маррасини эгаллади. Чўлқуварлар қабул пунктларига 67 тонна «оқ олтин» етказиб бердилар.

✦ Олот районидаги «Шарқ юлдузи» колхозининг Бекмурод Ҳимматов бошлиқ бригадаси механизаторлари машина терими планини ошириб бажардилар. Улар ҳозиргача «зангори кема»лар бункеридан 150 тонна «оқ олтин» тўкишди. Дала гвардиячилари ўртасидаги социалистик мусобақада К. Ҳамроев, Қ. Чориев, Д. Шеров, Т. Аллаковлар пешқадамлик қилишмоқда. Уларнинг ҳар бири кунига ўз агрегати билан 8—9 тоннадан пахта теришга муваффақ бўлаётир.

ЯНГИ МАШИНАЛАР

«Узбекхлопкомаш» заводининг меҳнатчилари пахта тозалайдиган янги машиналарни кўплаб ишлаб чиқаришга киришдилар. Унификация қилинган пахта тозалаш комплекслари шу йилги ҳосилни қайта ишлашда фойдаланилади, улар тола сифатини оширишга ёрдам беради.

Комплекслар уч турда ишлаб чиқарилмоқда, бу эса уларни турли қувватдаги қайта ишлаш корхоналарида қўлланиш имконини беради. Янги машина қимматли ингичка ва ўрта толали нав пахтани қайта ишлашга мўлжалланган. Пахтага механик таъсирни камайтирилганлиги туфайли ишлаб чиқариладиган тола сифати ортади, нобудгарчилик қарийб икки баравар камаяди. Янги агрегат ихчам, тежамли бўлиб, унга металл ва энергия кам сарф қилинади. Ҳар бир комплексни жорий этиш йилига 120 минг сўм иқтисодий самара беради. Бу йил эса завод пахтачиларга юзтадан зиёд шундай машинани топширади.

Ҳозир «Узбекхлопкомаш» коллективи икки сменали ишга ўтиш тараддудини кўрмоқда. Бу тадбир машина-ускуналарнинг фонд самарадорлигини, биринчи сорт маҳсулот ишлаб чиқаришни оширишга ёрдам беради.

Корхонада беш йилликнинг биринчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун, хом ашё ва материалларни тежаш учун мусобақа авж олиб кетди. Мусобақа пешқадамлари: токарь С. Азаматов, йиғувчи-слесарь Н. Охунтошев, қолипловчи Е. Логвиненко ва бошқалар ишда намуна кўрсатмоқдалар.

(ЎзТАГ).

ГФР ФИЛЬМЛАРИ ҲАФТАЛИГИ

Германия Федератив Республикаси фильмларининг ҳафталиги 1 октябрь куни Ўзбекистон пойтахтининг Санъат саройида «Эртага Алабамада» деган бадиий лентани намойиш этиш билан бошланди. Картинанинг ижодкорлари — режиссёр Норберт Кюкельман ва бош роллардан бирининг ижрочиси, актёр Максимилиан Шелл фильмни томошабинларга тақдим этдилар.

Тошкентликлар, республика пойтахтининг меҳмонлари ГФР кинематографчиларининг бир қанча асарлари билан танишишлари мумкин. Шаҳарнинг энг йирик кинотеатрлари экранларида «Роза Люксембург», «Кит ичида», «Қанотлар ва кишанлар», «Қалб тўрида», «Водцек» ленталари намойиш этилади. (ЎзТАГ).

КОБУЛДА ЎЗБЕКИСТОН ВИСТАВКАСИ ОЧИЛДИ

КОБУЛ. (ТАСС). Афғонистон пойтахтида «Ўзбекистон ССРда уй-жой қурилиши» виставкаси очилди. Виставкага уй-жойлар ва бутун-бутун посёлкаларнинг макетлари, жуда кўп панно ва фотосуратлар қўйилган.

Ҳозирги виставка, деди унинг очилиш маросимида сўзлаган АХДП Марказий Комитетининг аъзоси, АДР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Голдад, СССРнинг уй-жой қурилишида эришган катта ютуқларини акс эттиради. Биз, Афғонистонда СССРнинг, айниқса, унинг жанубидаги республикаларнинг орттирган тажрибаларидан фойдаланиб келдик ва бундан буён ҳам фойдаланаверамиз.

Виставканинг тантанали очилиш маросимида Ўзбекистон ССР Қурилиш ишлари давлат комитетининг раиси Ш. У. Ҳайдарова ҳозир бўлди.

Фанимиз заҳматкашлари

ҲАМИША ИЗЛАНИШДА

Анна Ивановна Глушенкова — ўз касбининг билимдони, моҳир фан ташкилотчиси. Унинг бир ҳислати — ҳамма юмушга улгура олишига, вақтдан унумли фойдалана билишига ҳавасимиз келади. Вақтнинг қадрига етолган ҳар бир инсоннинг ҳаёти ҳамиша бахтга тўлиқ.

Анна Ивановна 1943 йили Термиз шаҳрида ўрта мактабни тугатиб, Ўрта Осиё индустрия институти (ҳозирги ТошПИ) га ўқишга киради. Институтни муваффақиятли тугатгач, аспирантурада қолдирилади.

Бетиним ижодий меҳнат, қунт билан ўқиш, ўрганиш эвазига 1953 йили А. Глушенкова техника фанлари кандидати илмий даражасини олди. Кўп ўтмай илмий изланишларининг натижаси амалиётга жорий этила бошланди. Тошкент политехника институтининг ёғ-мой технологияси кафедрасининг мудири вазифасида ишлаб юрган кезлари ҳам олиманинг кўп вақти илмий тадқиқотлар билан банд бўларди. 1961 йилдан бошлаб Анна Ивановна Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ўсимлик моддалари химияси институтида ўзининг илмий фаолиятини давом эттирди. У дастлаб липидлар химияси лабораториясининг катта илмий ходими, сўнгра шу лаборатория мудири, бундан икки йил илгари эса институт директори лавозимига тайинланди.

Шу йиллар ичида у ўсимлик ёғларини водород билан тўйинтириш механизми ва кинетикасини мукаммал ўрганди. Ёғни паст ҳароратда водородга тўйинтириш усулининг аҳамияти шундаки, бунда иссиқлик энергияси тежалади. Ёғ-мой саноатида кенг миқёсда қўлланилаётган мазкур усулнинг иқтисодий нафи катта.

Олима илмий тадқиқот ишларининг катта қисми ўсимликларнинг кимёвий тузилиши ва улардаги липидларнинг вазифасини ўрганишга бағишланган. У ўз шогирдлари билан биргаликда госсипол химиясининг қатор муаммоларини ҳал қилиб берди. Вилт касаллиги натижасида чигитнинг липидлари ўзгаришини ўрганиш ғўзанинг «оқпалак»ка бардошлилигини ошириш имконини яратди. Кейинги йилларда А. Глушенкова пахта чигитидан чиқитсиз ва сифатли маҳсулотлар олиш комплекси бўйича илмий изланишлар олиб бормоқда.

1972 йили Анна Ивановнага техника фанлари доктори илмий даражаси, орадан ўн йил ўтгач, профессор унвони берилди. 1984 йили Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси қилиб сайланди. У — қатор илмий ишлар муаллифи.

А. Глушенкова самарали илмий-тадқиқот фаолиятини катта ташкилотчилик ва жамоат вазифаларини бажариш билан бирга олиб боради. У «Дефолиант» илмий-ишлаб чиқариш марказининг бошлиғи, фан ва техника соҳасидаги Абу Райҳон Беруний номли республика Давлат мукофоти комитетининг аъзоси ҳамдир.

Ёшларнинг меҳрибон устози Анна Ивановна юқори малакали илмий кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор беради. Докторлик ва кандидатлик ҳимояси бўйича ихтисослашган советларнинг аъзоси сифатида унинг раҳбарлигида олтита кандидатлик иши ёқланди. Совет фанини ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиб келаётган камтар ва ишбилармон раҳбар, талабчан ва самимий устоз, етук олима ҳамиша изланишда.

Н. ТЎЛАГАНОВ,
медицина фанлари доктори.

Янги шеърлар

ХУШХАБАР

Қуёш, шошма, бир дам кутиб тур!
Ўғлимдан хат келди!
Хат келди!
Эй, қўшним, чиқа қол, тезроқ юр,
Ўғлимдан хат келди,
Хат келди!
Суюнчи берайми, истаганинг ол,
Шойими, атласми, қандми ё новвот.
Сен ҳам тортинмагин, қошлари ҳилол,
Эшигим очгину қушдек ёз қанот!
Мен— гўдак. Айланиб чирпирак,
Рақсга тушайми, сўрангиз,
Хат келди ўғлимдан
Бу дарак —
Шуъладай ёйилди хонамга шу кез.

Илҳақ эдим бу хатга кўпдан.
Кўпдан эдим унга интизор.
Соғинч эзган қалбимнинг зимдан
Муждасини ўқийман такрор!
Қувончимнинг чеки йўқ бугун,
Шодлигим шалола — отилар.
Олам мунаввардир мен учун бу кун,
Бу севинч хонамни ёритар.
Қуёш, шошма, бир дам кутиб тур!
Ўғлимдан хат келди!
Хат келди!
Эй дўстим, чиқа қол, тезроқ юр,
Ўғлимдан хат келди!
Хат келди!

СОЛДАТ ЎҒЛИМ ЁЗИБДИ

Дил соғинчи меҳр билан қоришиқ,
Биламан, тонгларни кутасиз интиқ,
Соғиниб, соғиниб битганда мактуб,
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
Кумуш тонг рангини симириб саҳар,
Боғингиз айланиб юрсангиз агар,
Мен учун ардоқли, ҳаёт баробар —
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
Тупроқ қизиб, чигит тушдими ерга!
Ялангоёқ юриб, ботганча терга,
Пахтакор режасин туккандир дилга —
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
Минг турли либосин кийгандир дала,
Айвонга қўндими қалдирғоч яна!
Қўшнимиз уйида янграрми ялла —
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
Мирзачўл боғига кўчдими Сафар!
Ўғиллик бўлгандир — борми хушхабар!
Суюнчи юборай рост бўлса агар —
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
У бир юртки, гуллар баҳор чоғлари,

У бир юртки, сўлиш билмас боғлари,
У бир юртки, хазинадир тоғлари,
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
Нақадар катта бахт қўмсаш, соғиниш,
Нақадар катта бахт — шу бўлса ташвиш,
Мен учун зарурдан зарурроқ бир иш —
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.
— Ким Ўзбекистондан! —
Учса сўроғи,
— Мен! — дея жаранглаб кетар овозим.
Юракда асраган азиз эъзозим,
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.

Руслар бор, қирғиз бор, белорус, қозоқ,
Бир оила — бир фарзанд — яшаймиз иноқ,
Юрт меҳри қалбимни ўртайди бироқ,
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.

Онажон, шоирсиз, юртим ҳақида,
Ятинг жуда зўр, гўзал қасида,
Мисралар қуйилиб келган вақтида,
Кўпроқ ёзинг Ўзбекистон ҳақида.

ОНА МАКТУБИ

Етиб борсам илашиб шамоллар қанотида,
Хаёлимнинг шамолдан тезроқ учар отида,
Соғинчларим ёмғирдай дув тўкиб баётимда,
Тонгги мисраларимни бахшида этай сенга.
Дунё тор бўлиб кетгай соғинч ўртаган чоғда,
Ўриклар маржон тақди ўзинг тиклаган боғда,
Ниҳолларинг ўсмоқда — парваришда, ардоқда,
Тонгги мисраларимни бахшида этай сенга.
Сиз ёқда-ку ҳамон қиш, ҳамон қор бўрон экан,
Қуёш кўринган кун байрам «омон-омон» экан,

Ҳар ерда ҳам ҳаётни бошқарар инсон экан,
Тонгги мисраларимни бахшида этай сенга.
Дунё кўрсанг — фикрларинг ўсади бола мисол,
Кўрганларинг қиёсла — не эканин истиқбол,
Ақлинг пешлаб боради — ҳаёт ўзи безавол,
Тонгги мисраларимни бахшида этай сенга.
Қайтган кунинг билмадим, сиғарманми оламга,
Ўша кун айланурман энг бахтиёр одамга,
Тонгги мисраларимни шунинг учун қуш каби
Учирдим оқ йўл тилаб, етиб бор деб, боламга!

СУҲБАТ

«Қийин бўлди элга уруш йиллари...»
Сиз буни айтасиз жўнгина дардсиз.
Тўғри, уй қолмади совуқ тиллари
яламаган, куйдирмаган — сиз ҳақсиз.
Лекин онам, мана неча йилларки,
Айтолмайди «уруш» деган шу сўзни.
Қаламим уларга умр тиларки,
Улар қалқон тутди урушга ўзни.
Уй тўрида эски рамкада ҳамон
Севгиси, ёшлиги, ҳусни туради.
Суратда кўзлари порлаган жонон,
Қора соч нақ тақимларга уради,
Хўрсиниқ ичидан отилиб ўқдай

Нафратга айланар урушга қарши.
Уруш тутган ғамнинг адоғи йўқдай,
Шу учун ардоқлар ғалаба маршин.
Тинчликни нон каби азиз тутинглар —
Онамнинг бу сўзи шиордир уйда.
Ҳар дамин ғанимат билиб кутинглар
Ардоқланг ҳаётда, қўшиқда, куйда.
Тинчлик — бу одамлар орзу тилаги
Ватаним тинчликка мустаҳкам қўрғон.
Коммунистик партия раҳнамо экан,
Тинчликнинг қуёши боқий, онажон!

Муҳаббат ТУРОБОВА.

ОБ-ҲАВО

Ўзбекистон ССР гидрометеорология марказининг хабар қилишича, республикада ҳаво бироз ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, Шарқдан секундига 6—10 метр, айрим жойларда 14 метргача, чўл зонасида 15—20 метр тезликда шамол эсади, чанг-тўзон кўтарилади. Кечаси ҳарорат 2—7 даража иссиқ бўлади, баъзи жойларда ернинг устки қатлами музлаб, 0—2 даража совуқ, кундузи 20—25 даража иссиқ бўлади. Республика жанубида кечаси 5—10 даража, кундузи 23—28 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда булут кам бўлади. Шарқдан секундига 1—5 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 3—5, кундузи 22—24 даража иссиқ бўлади.

(ЎзТАГ).

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ ЗАЛИДА

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМСОМОЛ КОМИТЕТЛАРИ

3, 4, 5, 6, 7 октябрь соат 19.30 да

«ДИАЛОГ»

ЁШЛАР КЕЧАСИНИ ЎТКАЗАДИ

Программада ёшлар республика олий ўқув юртлари, министрликлар ва идоралар, Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раҳбарлари, комсомол ходимлари;

— етакчи ёшлар театр студиялари коллективлари, оригинал жанр артистлари, «замонавий пластика ва хореография» рақс группалари билан учрашадилар ва «Кардио» дискоклубининг янги программаси билан танишадилар.

Билетлар олий ўқув юртларининг вакиллари томонидан ва «Юбилей» Марказий спорт зали кассасида сотилмоқда.

Кассалар ҳар куни соат 12 дан 20.00 гача ишлайди.

●

М. Қорнёқубов номидаги ўзбек давлат концерт-филармония бирлашмаси

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ СССР ХАЛҚЛАРИ ДЎСТЛИГИ САРОЙИДА

3, 4 октябрь соат 20.00 да

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати

«ЯЛЛА»

вокаль-чолғу ансамблининг

КОНЦЕРТИ

Ансамблнинг бадиий раҳбари — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Фаррух ЗОКИРОВ.

Билетлар СССР Халқлари дўстлиги саройи кассасида соат 14.00 дан сотилмоқда.

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинмоқда.

●

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг

САНИТАРИЯ, ГИГИЕНА ВА КАСБ КАСАЛЛИКЛАРИ ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ

лабораториялар бўйича вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

катта илмий ходимлар: токсик моддаларнинг таъсирини ўрганиш, қишлоқда гигиена, болалар ва ўсмирлар гигиенаси;

кичик илмий ходимлар: атмосфера ҳавоси гигиенаси, химиявий моддалар қўллашда меҳнат гигиенаси ва шаҳар токсикологияси, пестицидлар токсикологияси ва гигиенаси, минерал ўғитлар (3 ўрин), токсик моддаларнинг аналитик химияси, овқатланиш гигиенаси (2), болаларни овқатлантириш гигиенаси (2),

хўжалик шартнома ишлари бўйича илмий-тадқиқот секторига: мудир (медицина фанлари доктори ёки кандидати), **катта илмий ходим, кичик илмий ходимлар (4).**

Конкурс муддати — 13 октябргача.

Мурожаат учун адрес: 700056, Тошкент шаҳри, Циолковский кўчаси, 325-уй. Телефонлар: 67-73-06, 67-47-84.

Ўзбек Совет Энциклопедияси Бош редакцияси коллективи катта илмий муҳаррир Ў. Алимовга отаси

Одил
АЛИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика институти ректорати, партия ва касаба союз ташкилотлари ишлаб чиқариш асослари кафедрасининг мудири, доцент Х. Х. Хонжоновга отаси

Хонжон
ҚУЛНАЗАРОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тингланг, томоша қилинг — 2 ОКТЯБРЬ, ПАЙШАНБА

ТВ

МОСКВА-I. 9.00 — «Время». 9.45 — Шахмат. Жаҳон чемпионати. 10.00 — «Бизнинг истеъдодимиз». Бадиий фильм. 3-серия. 11.05 — «Саёҳатчилар клуби». 12.05 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильмлар. 16.00 — Концерт. 16.30 — Шахмат мактаби. 17.05 — «...16 ёшгача ва ундан катталар». 17.50 — «Сиз яратган боғ». 18.20 — Концерт. 18.40 — Мультфильм. 18.55 — «Дунё воқеалари». 19.10 — Волейбол. Жаҳон чемпионати. 19.40 — Футбол. Европа кубоклари. 21.30 — «Время». 22.05 — «Тик қияликда». Бадиий фильм, 1-серия. 23.10 — «Дунё воқеалари». 23.25 — Шахмат. Жаҳон чемпионати.

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Телефильм. 9.35 — Табиатшунослик. 9.55 — Илмий-оммабоп фильм. 10.05 — Испан тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — Я. Смеляков поэзияси. 11.35 — Зоология. 12.00 — «VII асрда рус санъати». 13.10 — Ўқитувчи экрани. 14.10 — «Ўн беш ёшли капитан». Бадиий фильм. 15.30 — В. Маяковский. «Мен кашф этган Америка». 16.00 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — «Музикали киоск». 19.15 — «Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун». 19.45 — Ритмик гимнастика. 20.15 — «Олис йўл». 20.30 — «Хайрли тун, кичкинтойлар!». 20.45 — «Ўсимликлар дунёси». 21.30 — «Время». 22.05 — Футбол. МАСК — «Пахтакор».

ТОШКЕНТ-I. 7.25 — Ритмик гимнастика. 7.50 — «Салом, кичкинтойлар!». 8.00 — Телефильм. 8.10 — «Беш йиллик одимлари». 8.20 — «Тонгги таронаlar». 8.30 — «Ахборот». 8.50 — Телефильм. 16.35 — «Бойчечак». 17.05 — Телефильм. 17.30 — Ботаника. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Мультфильм. 18.30 — «Ёшлик». 19.00 — Телефильм. 19.10 — «Атеистик тарбияни ҳозирги давр талаблари даражасига кўтарайлик». 19.30 — «Ахборот». 19.50 — «Шарқ юлдузи» журнали саҳифаларида. 20.30 — «Ахборот». 20.55 — Фильм-концерт. 21.30 — «Время». 22.05 — Футбол. МАСК — «Пахтакор».

ТОШКЕНТ-II. 19.30 — Мультфильм. 19.35 — «Вернер Хольт саргузаштлари». Бадиий фильм, 2-серия. 21.00 — «Авлодлар эстафетаси». 21.30 — «Время».

Р

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — «Оқ олтин» хирмон-хирмон». 9.30 — Халқ ансамбллари ижро этади. 12.10 — Шахмат. Жаҳон чемпионати. 12.15 — «Ишчинома». 13.00 — «Малши». 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.00 — Олис масофаларда ва мураккаб шароитларда хизмат қилаётган гидрометеостанция ходимлари учун эшиттириш. 18.15 — «Икки дунё — икки турмуш». 18.30 — «Тенгдошларинг ижро этади. 18.40 — «Аланга». 19.25 — «Юность Узбекистана». 21.00 — Халқаро кундалик. 21.10 — Адабий суҳбатлар. 21.30 — «Пахта далалари илгорлари. Сизлар учун». 22.30 — Концерт. 23.30 — Дам олиш концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

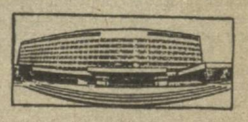

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-54-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.